

ŘEŠENÍ UŽITNÉHO PROSTORU SE SPECIFICKOU FUNKCÍ INSPIROVANÉHO KONKRÉTNÍ ORGANICKOU PŘEDLOHOU

DAVID NEUDECKER

Diplomová práce

2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

nascannované zadání s. 1

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu práce ing. arch. Klangovy CSc za zaručený přístup a jeho čas, který mi věnoval vysoce nad rámec svých pracovních povinností. Děkuji asistenci MgA. Temelové za všeobecnou pomoc a podporu. Děkuji ing. arch. Haně Maršíkové za úžasných pět let pod jejím vedením a za možnost toto období zakončit společně touto cestou. Děkuji i akad. arch. Lapkovy a ing. Arch. Lucii Delongové ve stejném duchu. Děkuji Ing. Šulckovy za názory, které mi pomohly otočit loď. Děkuji rodině za podporu a pochopení, nemají to se mnou lehké. Děkuji přítelkyni za totéž, ta to má se mnou ještě horší. Děkuji přátelům za podporu, hlavně MgA. Ondřejovi Vávrovi, že mě nenechal odevzdat diplomovou práci na gramatické úrovni mě vlastní. Díky všem.

ABSTRAKT

Práce se zabývá studii nomádského obydlí

Klíčová slova:

Nomád, obydlí, mobilita

ABSTRACT

The aim of the thesis is study of nomad dwelling

Key words:

Nomad, dwelling, mobility

OBSAH

MOTTO	6
I TEORETICKÁ ČÁST	7
ÚVOD TEORETICKÉ ČÁSTI	8
TEORETICKÁ ČÁST / POČÁTEK	9
Člověk moderního typu	10
Nomádi	10
Lovci sběrači	10
Suché a polosuché oblasti	10
Tropické oblasti	14
Mírné klima	20
Arktické klima	23
Pastevci	24
Suché a polosuché oblasti	25
Tropické oblasti	28
Mírné klima	28
Arktické klima	31
Služby a obchod	33
TEORETICKÁ ČÁST / NOVÝ NOMÁD	37
Urban nomádi 21. století	39
Fenomén 01	39
Fenomén 02	40
Fenomén 03	41
Rekreační nomádi	43
Akademičtí nomádi.....	43
TEORETICKÁ ČÁST / ZÁVĚR	44

II PRAKTICKÁ ČÁST	46
ANALÝZA	48
INSPIRACE	51
ÚVOD	52
NOMO	52
Stanovení cílů	53
Koncept konstrukce	54
Styčnick	55
Moduly	56
Vnitřní plášť	57
Vnější plášť	58
Mezi plášť	59
Zavětrování	59
Podlaha	60
Vizualizace	61
SEZNAM OBRÁZKŮ	64
CITACE	66

MOTTO

„Sdílení, vstup do určitého vztahu a prožívání nějaké formy “vázanosti“ na okolní přírodu a sociální svět je možné jen tehdy, když se “vyvážíme“, tj. když jsme svobodní ve vztahu ke všem institucím.“

Maffesoli (2002)

I. TEORETICKÁ ČÁST

ÚVOD TEORETICKÉ ČÁSTI

Doba se mění, svět je neustále v pohybu, staré věci jsou nahrazovány novými a my se tak v přímém přenosu stáváme svědky změn, které mění téměř jakoukoliv rovinu našeho prostoru. Dynamika změn vytváří dualismus s naší tradiční stacionární usazeností a nutí nás nutí k pohybu.

Kolik z nás může říct, že žije na jednom místě? Neustále se pohybujeme za prací, studiem, zážitky, nebo za nalezením sebe sama, přitom ještě dvě tři generace nazpátek bylo běžné dožít v domě kde se člověk narodil. Otázky proč a jak se tomu děje ponechme stranou. Relevantní otázkou ale je, kam až může dospět trend pohybu a jak se můžeme vypořádat s novou strategií existence? Jak bude fungovat náš existenční prostor ve víru pohybu?

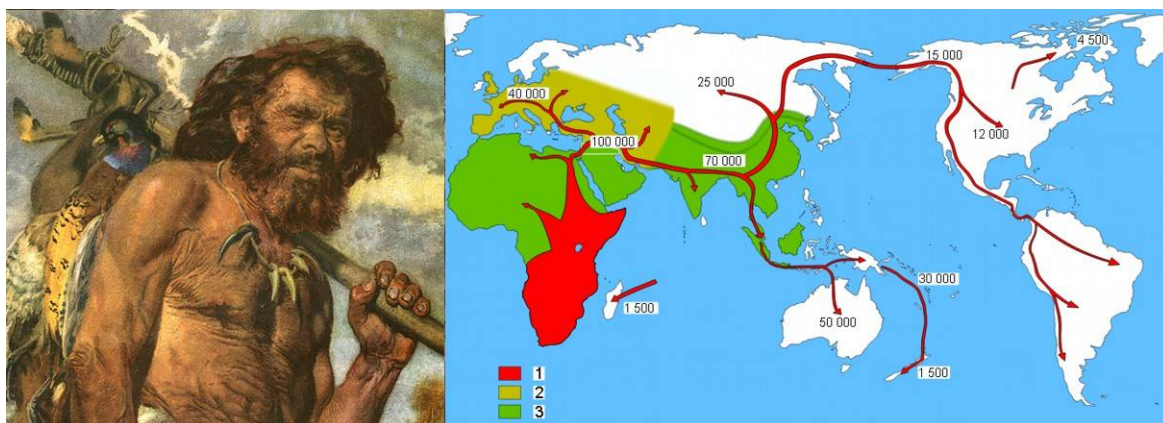
Nejlepší cestou, jak začít hledat odpovědi na tyto otázky, je podívat se na experty dynamického prostoru – na Nomády. Tato jedinečná skupina, pohybující se napříč prostorem a časem, neuznává a mnohdy ani nezná kotevní prvky stacionarity. Jejich primární prostor je definovaný opakující se vnitřní strukturou obydlí, pracujících v symbióze se sekundárním proměnlivým prostorem měnící se krajiny.

Nomádství stálo na počátku lidstva. Bylo první existenční strategií, která vedla kroky člověka milióny let po naší planetě až do dnešních dnů. Za tu dobu se díky lidské vynalézavosti a schopnosti přizpůsobit se rozvinula celá encyklopedie technik a metod, které pomohli Nomádům naplňovat jejich potřeby v proměnlivém dynamickém prostoru. Pro naplnění základní lidské potřeby pocitu ochrany a bezpečí vyvinuli nomádi jedinečné prostředky adaptivních obydlí, přístřešků, chatrčí, stanů a jiných úkrytů, které fascinujícím způsobem odrážejí jejich způsob života, kulturu a hlavně existenční prostředí.

Zdokumentování těchto prostředků je obsahem první části textu teoretické části. Text je strukturovaný s ohledem na existenční prostředí a životní strategii nomádů. Zaměřuje se významně na konstrukční a materiálové vlastnosti těchto prostředků a jejich ergonomické a urbanistické uspořádání. Druhá část uvádí do kontrastu novodobé projevy nomádství, které jsou průvodním znakem dynamických změn dnešní společnosti.

TEORETICKÁ ČÁST / POČÁTEK

Člověk moudrý, Homo sapiens, náš vlastní druh, se vyvinul 200 000 před Kristem na území Afrického kontinentu a od 60 000 let přnl dochází k migraci a rozšíření do ostatních kontinentů. Ve stopách dřívějšího rozšíření Homo erectus přes Arabský poloostrov se homo sapiens šíří do Asie a Evropy. Dále do Ameriky a Austrálie.

Obrazová příloha 01 – Homo Sapiens

Homo sapiens měl schopnost vytvářet složité nástroje a ovlivňovat tak své okolí. Poprvé vzniká nástroj na ochranu před vlivem počasí. Přístřešek – obydlí.

První takovéto přístřešky vznikaly z prostředků, které měl člověk v dostatečném množství k dispozici ve svém nejužším okolí. „Přestože nemáme k dispozici evidenci, není žádných pochyb o tom, že lidé regulérně používali zvířecích kůží, které byli schopni separovat, větve stromů, které byli v závislosti na velikosti schopni snadno zlomit (celé rozlomené kusy i s listy) či trsy trávy, suť kamenů, bláto a jílu. Použití stavebního dříví, kamene a lisované zeminy totiž nejprve potřebovalo vývoj vhodných pracovních nástrojů.“ prof. Lewis (2009)

Obrazová příloha 02 - Homo Sapiens - obydlí

Teoretická část / Počátek / Člověk moderního typů

V období neolitu dochází k zásadní změně způsobu obživy u velké části homo sapiens – jsou zkultivovány obilné plodiny a člověk se pomalu začíná živit zemědělstvím. Z počátku vznikala v hlavních táborech malinká políčka, jako doplněk k obživě lovem. Později se obilniny staly hlavním zdrojem obživy a lov pouze doplňkem.

Využití krajiny k trvalému zdroji obživy vedlo poprvé v historii k trvalému usazení některých skupin Homo sapiens, což umožnilo jiný přístup k budování obydlí. Nejstarší známé obydlí je z doby 13 000 let před Kristem, nachází se v Ein Guev v Izraeli, a jedná se o okrouhlou jámu přikrytou větvemi a kůžemi.

Teoretická část / Nomádi

Protože téma této práce je nomádství, budu se v práci dále zabývat Nomády, kteří jako způsob obživy zvolily kočovný život.

Díky pomíjivosti stavebních materiálů nemáme bohužel dostatek informací o kmenech a etnikách, které již a popis Nomádů tak musíme omezit na skupiny, které si uchovaly svůj životní styl až do dnešní doby, nebo které jej opustily v době, která již mohla být dostatečně zdokumentována. Skupiny Nomádu člením podle způsobu obživy na lovce a sběrače, pastevce, a na kočovníky, kteří poskytují služby a prodej. Jednotlivé skupiny jsou dále rozděleny podle oblastí výskytu, což se ukazuje jako nevýraznější prvek ovlivňující charakter obydlí.

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači

Přirozená skupina nomádu, která pokračuje v původním způsobu obživy Homo sapiens před nástupem zemědělství, se zachovala většinou v místech, kde pěstování kultivovaných obilnin nebylo možné, nebo se k domorodcům nerozšířilo, jako v případě Aboriginsů v Austrálii.

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Suché a polosuché oblasti

V oblastech suchého a polosuchého klimatického pasu, které najdeme v saharských a subsaharských částech Afriky, v Austrálii, ale třeba i ve střední Číně, existovalo poměrně mnoho etnik s nomádkým způsobem života, žijících se sběrem a lovem.

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Suché a polosuché oblasti / Křováci

Přestože jsou dnes Křováci z politických důvodů jsou nuceni žít se chovem zvířat, ještě před pár lety byla jejich obživa lov a sběr a způsob bydlení se u nich zachoval v původní rovině.

Křováci se svým způsobem života nejvíce blíží původnímu Homo sapiens. „Nemají vesnice, jejich obydlí jsou dočasná a zhotovují je z trávy nebo ze dřeva, které shromáždí. Někdy se nezdržují ani tím a jenom si kolíky vyznačí prostor svého dočasného pobytu. Křováci se neustále stěhují a hledají začínající zeleň. Přístřešky formují do kruhu v blízkosti stálého vodního zdroje. Všechn svůj nepatrný majetek nosí stále s sebou.“ Wikipedia (2002a)

Obrazová příloha 03– Křováci

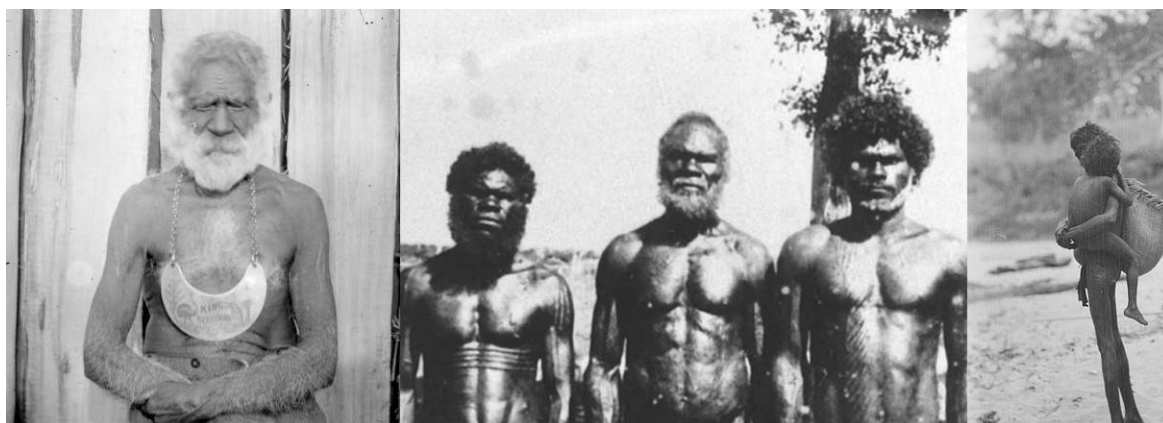
Přístřešky jsou primitivní, konstrukci tvoří zaklenuté větve, případně s navršením trávy. Vzniká tak jednoduchý prostor, který splňuje pouze účel ochrany před slunečním zářením a vymezení osobního prostoru.

Obrazová příloha 04– Křováci – obydlí

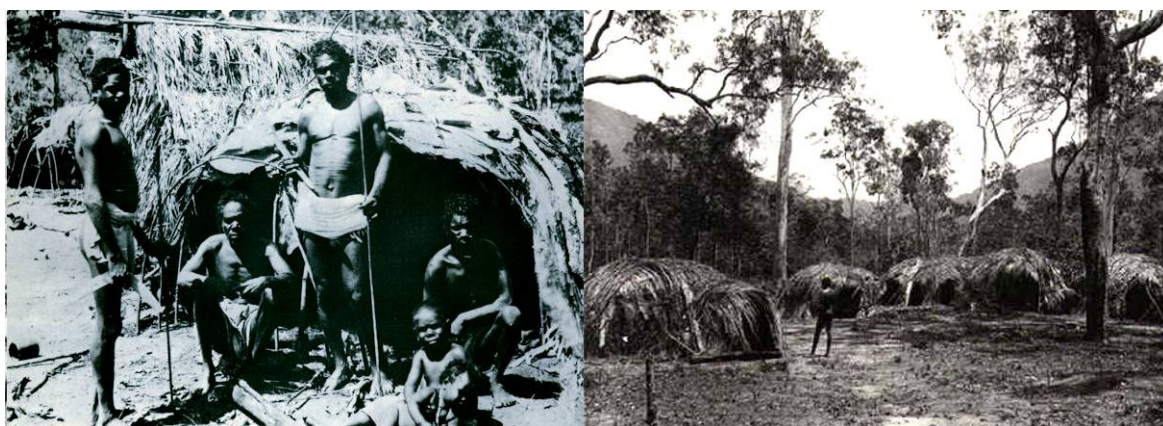
Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Suché a polosuché oblasti / Aboridžinci

Jsou původní obyvatelé Austrálie, kam přišli před 50 000 lety z Malajsie, v době kdy spolu s novou Gueniou tvořily pevninský most.

Obrazová příloha 05– Aboridžinci

Původní Aboridžinci běžně spávali bez přístřešku, pouze mezi dvěma ohni a se psem dingo pro zajištění tepla během chladných nocí. Došlo li ke stavbě přístřeší, stavěli je australské domorodci z větví stromů. Konstruktivní přístup se lišil podle oblasti. Pro Severní oblasti Austrálie byly typické větve zaklenuté do kopule, na jihu byla častější centrální horizontální větev zaklenutá po bocích do tvaru písmene A. Velmi příznačné je pro australské nomády používání velkých kusů kůry pro opláštění. Pro krátkodobý přístřešek používali dokonce jen jeden velký kus kůry. Přístřešek byl primitivní, jednomístný. V jednom táboře se objevovali více druhů velikostí a provedení.

Obrazová příloha 06– Aboridžinci obydlí na severu

Obrazová příloha 07– Aboridžinci obydlí na jihu

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Suché a polosuché oblasti / lidé Hadza

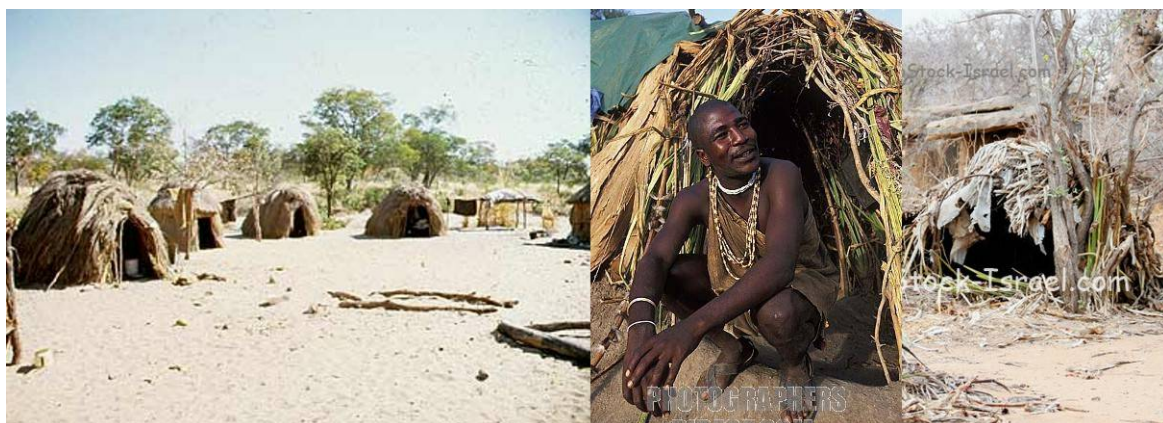
obývajících Sever Tanzanie jsou dnes poslední společností, která se v plné míře živí lovem a sběrem. Nehierarchické rovnostářské uspořádání této společnosti je patrné v uspořádání vesnice do kruhu. Lidé Hadza budují relativně stabilní vesnice pro 20 – 30 obyvatel, k cyklické migraci totiž dochází v zásadě jen v období dešťů.

Originální a praktickou formou řeší lidé Hadza sociální problémy ve skupině. Jestli se jeden člen dostane do sporu s dalším členem komunity, jednoduše odejde do jiného tábora, aniž by to komunitu jakkoliv vyvedlo z míry.

Obrazová příloha 08 – Lidé Hadza

Dočasné chýše jsou budovány tradičním způsobem zaklenutí větví do kopule o výšce zhruba metr a půl. Objekt je následně plně opláštěný trávou, která vytváří dostatečnou izolaci proti slunci. Ve stabilních vesnicích se konstrukce materiálově opakuje, pouze s důrazem na lepší zpracování a ve větším měřítku.

Obrazová příloha 09 – Lidé Hadza - obydlí

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Suché a polosuché oblasti / Závěr

Obecně lze říci, že lovci sběrači si v suchých a polosuchých oblastech zachovali velmi primitivní způsob stavby obydlí. Ten je zapříčiněn minimálním kontaktem s okolními společnostmi a zároveň minimální potřebou ochrany se před nepřízní počasí.

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Tropické oblasti

Pro oblasti Amazonie, Indonésie a střední Afriky je typický výskyt deštných pralesů. Hradba stromů neumožnila jiný způsob obživy než lov a sběr. Izolace od zbytku světa zajistila, že některé kmeny si tento způsob obživy udržely dodnes. Nicméně současný střed s civilizací společně s devastací jejich přirozených teritoriálních lovišť zanechává nenapravitelné škody na jejich kulturním dědictví.

Teoretická část / Lovci sběrači / Tropické oblasti / Andamanesovy ostrovy

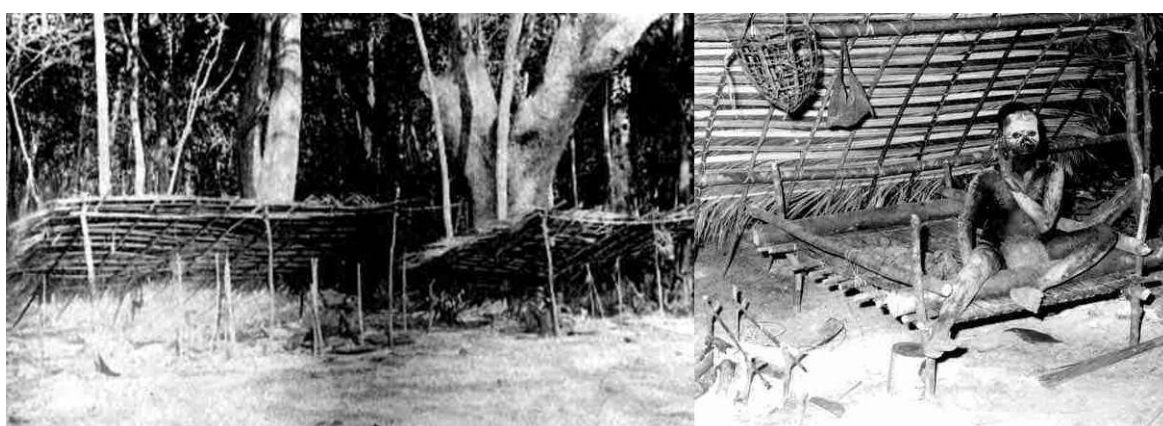
Dnes již téměř vymřelé etnikum z Andamanesových ostrovů v Indickém moři nám dokládá způsob stavění přístřešků lovců sběračů v této tropické oblasti.

Teplé a vlhké klima s častými dešťovými srážkami v kombinaci se zjevnou nechtí Andamanesových lidí žít v jeskyni si toto etnikum od počátků začalo stavět střechu nad hlavou. Přestože se detaily přístřešků liší kmen od kmene, všechny skupiny mají několik standardních konstrukcí, které se opakují. Od přístřešků na jednu noc až po velké slavnostní chatrče.

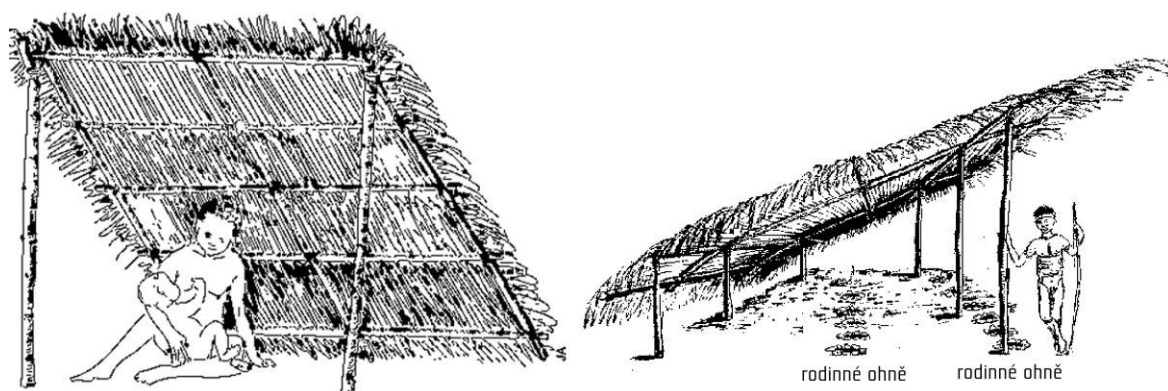
10 – Lidé z Adamanesových ostrovů

Základem přístřešků jsou čtyři vertikální tyče z větví nesoucí střechu, kterou tvoří mříž z užších větví pokrytá palmovými listy. Trvalejší rodinné chatrče v osadách jsou v principu zvětšeniny těch dočasných, pouze jsou důkladněji sestaveny s důrazem na jejich trvanlivost. U těchto trvanlivějších objektů střecha neleží přímo na zemi, ale je zvednuta nad úroveň země něco méně než metr. Rozdíl mezi výškou přední a zadní částí závisí na jednotlivých kmenech, ale princip konstrukce zůstává. Většina kmenů vytváří v chatrčích i podlahu. Během suchého období jsou přímo na zeminu kladeny palmové listy, v období dešťů, když je země mokrá, kmeny konstruují jednoduchou podlahu z větví na které následně spí. Chatrče mohou přežít až roky v závislosti na pečlivosti majitelů.

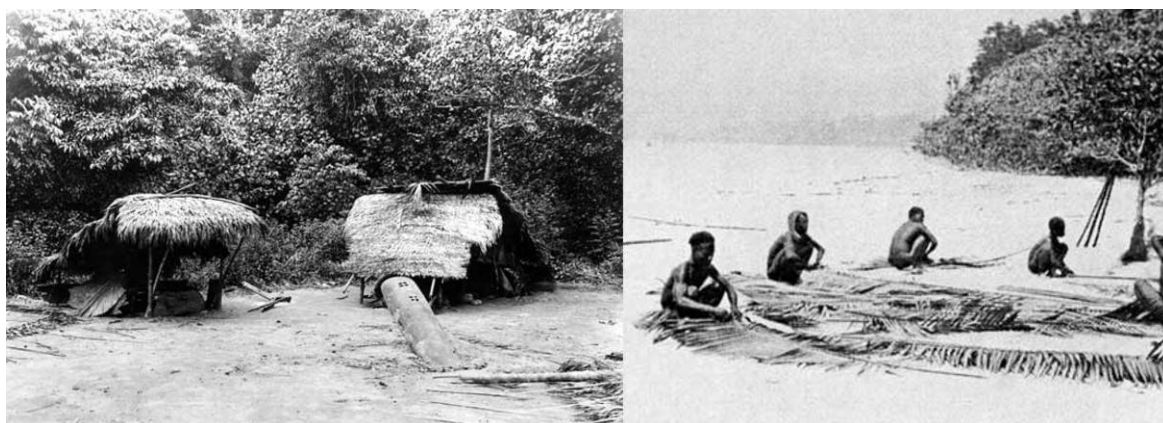
Obrazová příloha 11 – Lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí

Jedna chatrč vždy patří jedné rodině. Každá rodina vybuduje několik chatrčí které střídá během sezony a muži při pátrání za potravou budují také přístřešky na jednu noc. Pod střechu se umísťuje jeden nebo i více ohňů, které poskytují v noci teplo a ochranu před dotěrným hmyzem.

Obrazová příloha 12 – Lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí

Chatrče jsou ponechány otevřené zpředu a z boku, zadní strana se opláštíuje. Tyto etnika, stejně jako jiné pralesní kmeny neznají pojem soukromí. Při snaze lepšího ukrytu před rozmary počasí některé rodiny spojují dva přístřešky k sobě a vzniká tak širší chatrč pro dvě rodiny. Konstrukčně se nicméně tyto přístřešky nijak nespojují a mezi střechami je ponechán otvor k zajištění odtahu kouře. Tedy i když tyto dva přístřešky na první pohled vypadají jako jeden dům se sedlovou střechou, ve skutečnosti jde o dvě samostatné jednotky pro dvě rodiny.

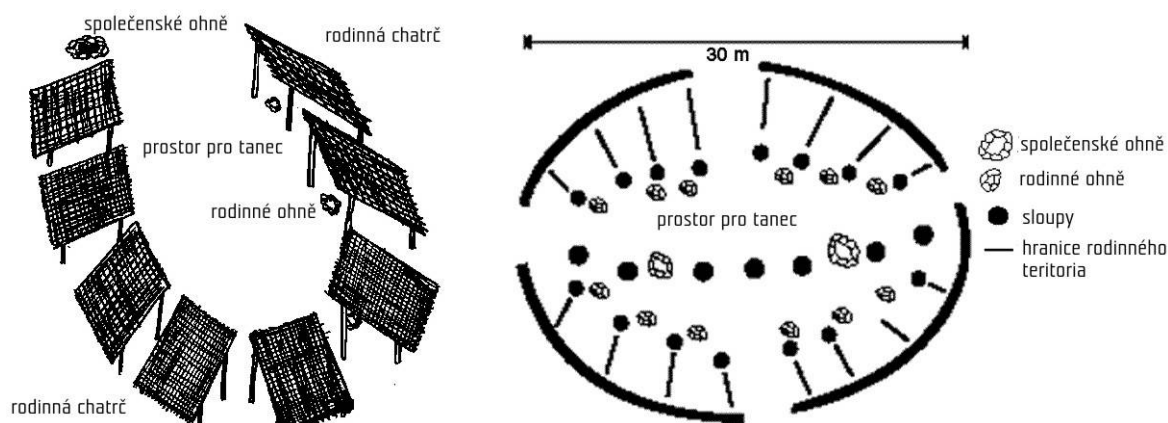
Obrazová příloha 13 – lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí

Blízký zdroj čerstvé vody je základní předpoklad pro založení ať už trvalejšího tábora, nebo toho jednodenního. Tábory kmeny umísťují do volného prostoru obklopeného džunglí, daleko od vysokých stromů, které mohou být nebezpečné během tropických bouří.

Kmen Jarawa má specifickou strategii v osídlování, kdy zakládají tábor vždy na úpatí kopců a vysekávají okolní stromy pro lepší výhled na krajinu. Jiné kmeny jako Aryoto staví svůj tábor na jedné straně v blízkosti pláží, ale zároveň ukrytí v neprodyšném porostu džungle tak, aby viděli příjíždějící kánoe, aniž by sami byli zpozorováni.

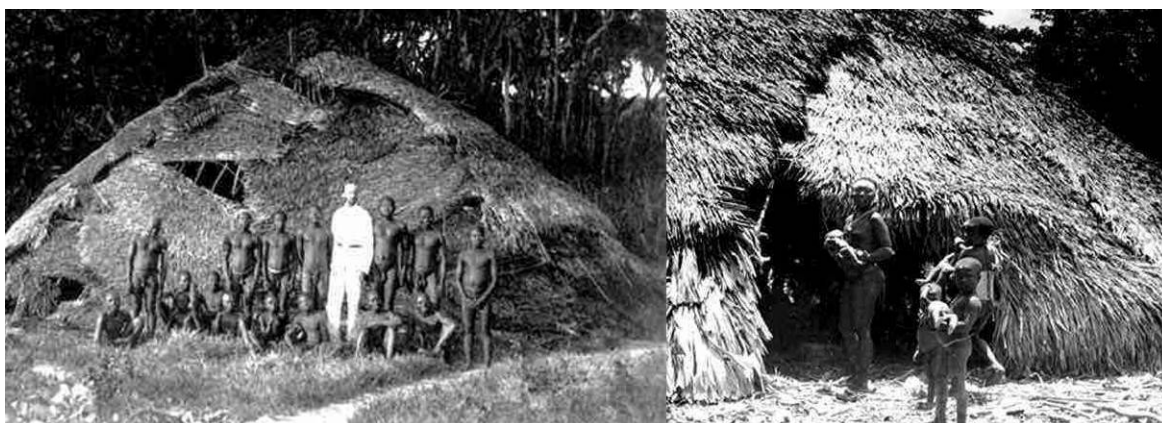
Některé kmeny budují společné chatrče ve více trvalejších vesnicích, které tvoří jvíce malých rodinných přístřešků sestavených do kruhu. **Prakticky se jedná o modulový systém.**

Ve vnějším kruhu byly sestaveny ekvivalenty malých rodinných, přístřešků ve vnitřním kruhu byly použity vyšší sloupy podepírající střechu meziprostoru, která je po konstrukční stránce tvořena stejně jako střechy základních přístřešků. Ve středu střechy byl ponechán otvor pro odtah komínu. Více rodinných malých ohňů s několika společnými bylo rozeseto okolo, aby střed podlahy v objektu mohl být využit pro tance. Jeden ze základních přístřešku zůstává nezastřešen a vzniká tak vstup do sálu.

Obrazová příloha 14 – lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí

Poslední fotografie velké společenské chatrče je z roku 1895. Žádná další již nebyla po roce 1908 spatřena.

Obrazová příloha 15 – lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Tropické oblasti / Penan

je šestnáctitisícové etnikum z pralesu středního Bornea, ze kterého ještě 200 příslušníků vyznává nomádský způsob života. Jejich chýše jsou pravoúhlé rámové konstrukce z opracovaných větví, které jsou spojeny provazy. Chýše nemají všechny obvodové zdi a střecha je sedlová, nebo lomená, pokrytá palmovými listy.

Obrazová příloha 16– lidé Penan– obydlí (zdroj:nationalgeographic.com)

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Tropické oblasti / Pirahã

primitivní lovci z Amazonského pralesa se projevují minimálním sklonem stavět přístřešky. Jestliže už je staví, jedná se nezřídka pouze o jakési větrolamy.. Příčina je ve velmi časté migraci těchto kmenů za potravou.

Když dojde ke stavbě přístřešku, jedná se o pravoúhlou vázanou konstrukci z opracovaných větví. Střecha je sedlová, pokrytá palmovými listy.

Obrazová příloha 17 – Kmen Pirahã - obydlí (zdroj: zdroj: Wikipedia.com)

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Tropické oblasti / Neznámý kmen

Fotky pořízené z helikoptéry, které ukazují dosud neznámý a nekontaktovaný kmen z Amazonie, ukazují velmi specifické uspořádání vesnice. Chýše stanového tvaru jsou stavěny za sebou. I když o způsobu života tohoto kmene nic nevíme, dá se odhadnout, že bude patřit mezi nomádské lovecké kmény. Zvláště zajímavá je poměrná propracovanost chýší v porovnání s ostatními amazonskými kmény.

Obrazová příloha 18– kmen z povodí Amazonie – obydlí

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Tropické oblasti / Mbuti kmen

Tento africký kmen z deštného pralesa se vyznačuje cyklickým pohybem nomádů. Má svojí základní vesnici a pak tábor pro období dešťů. Zatímco stabilní vesnice má pravoúhlé stavby, dočasný tábor tvoří malé kopulovité přístřešky, které vznikají sple-

tením větví, překrytých vrstvou širokých listů. Dostáváme tak trochu netradiční koncept dvou odlišných konstrukčních metod z jednoho stavebního materiálu.

Obrazová příloha 19– kmen Mbuti – obydlí

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Tropické oblasti / Závěr

V zásadě primitivní pravoúhlé druhy příbytků, které odrážejí klimatické podmínky, přerůstají někdy ve velmi rafinované formy. Díky dostatku stavebního materiálu si kmeny tropických oblastí staví své příbytky opakovaně, z lokálních zdrojů. V Africe je možné vidět podobnost s kmeny suchých oblastí v podobě kopulovitěho tvaru přístřešku kmene Mbuti

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Mírného klimatu

V oblastech mírného pásu lovce sběrače dnes již prakticky nenajdeme, protože tento způsob obživy byl většinou vytlačen výhodnějším chov, nebo hospodářstvím. Přesto nalézáme několik příkladů v dávné, ale i relativně blízké historii

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Mírného klimatu / Evropa

Na starém kontinentě se vytratil lov jako hlavní obživa poměrně brzy, s příchodem keltů, kteří již ovládali principy zušlechtění hospodářských plodin.

Zajímavou ukázkou Evropské nomádské architektury z předkeltské kultury můžeme nalézt v parku Heritage v Irsku, kde podle dochovaných archeologických pozůstatků v rašelině rekonstruovali doškový přístřešek kopulovitěho tvaru, s vnitřní dřevěnou kostrou. V témže parku nalezneme repliku přístřešku z větví ze stejného období, které naznačuje jak se mohlo vyvíjet typ, jenž je obsahem následující kapitoly.

Obrazová příloha 20 – Heritage park - obydlí

Teoretická část / Lovci sběrači / Mírného klimatu / Severoameričtí indiáni

Velmi typickou etnickou skupinou Lovců sběračů mírného klimatu jsou Severoameričtí indiáni. Jejich slavné týpí se stalo symbolem celé kultury i proto, že jako přibýtek byl přijat všemi kmeny napříč celým kontinentem. Lov cyklicky migrujících bizonů byl hlavní obživou této kultury, a zároveň nabízel hlavní zdroj materiálu pro stavbu – kožesíny.

Obrazová příloha 21– Indiáni

„Základ týpí tvoří velká plachta, kterou indiáni sešivali z bizoních kůží, později z látky nakupované u bělochů. Plachta má přibližně polokruhovitý tvar, u středu průměru jsou přišity kouřové chlopně a ve středu je přišita šňůra pro uvázání ke stavěcí tyči. Kostru tvoří 9 až 20 tyčí (podle velikosti). Indiáni používali na tyto tyče nejraději bo-

rovici pokroucenou, která roste ve Skalistých horách. Tam kde nebyla dostupná, ji nahrazoval například jasan pennsylvánský nebo jalovec.

Tyče se v určitém pořadí naskládají na základní trojnohu nebo čtyřnohu a vytvoří oporu pro plachtu. Na poslední tyč se plachta uváže a vztyčí ke kostře. Po rozprostření kolem kostry se plachta u vchodu sepne jehlicemi do připravených otvorů. Do špiček kouřových chlopní se nasunou dvě další tyče, které pak slouží k natáčení kouřového otvoru po větru.“ Wikipedia (1998)

Obrazová příloha 22– indiani - obydlí

Po obvodu vnitřní strany se umísťovala speciální plachta proti kapající vodě z tyčí a vytvářela komínový efekt pro lepší odvod kouře z ohniště

„K týpí patřilo i další vybavení a zařízení: lůžka pokrytá bizoními kůžemi, kožešinami a dekami, opěradla z vrbových prutů, jelenicové vaky, nejrůznější obaly ze surové kůže. To vše dohromady vytváří pohodlné bydlení, kde je příjemně od zimních mrazů až po letní vedra.“ Wikipedia (1998)

Dekorování týpí nebylo časté, přesto se objevovalo a většinou oslavovalo úspěšné bitvy nebo lov. Velikost tábora byla značně proměnlivá a závisela na velikosti kmene: od několika týpí až po stovky. V urbanismu tábora nevládl žádný speciální charakter, podle kterého by indiáni rozmísťovali své příbytky. Vždy ale platilo, že významní členové kmene sídlili uprostřed tábora. V blízkosti tábora byl umístěn výběh pro koně, kteří byli největším majetkem indiánu.

Obrazová příloha 23– indiani - obydlí

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Arktických oblastí

Nejdrsnějším životním podmínkám jsou vystaveny kultury, které obývají arktické oblasti. Jejich každodenní život je boj s mrazem, přesto si tyto kultury našli cestu jak se před extrémní nepřízní zimy uchránit a vytvořit obdivuhodné etnikum.

Teoretická část / Nomádi / Lovci sběrači / Arktických oblastí / Inuité

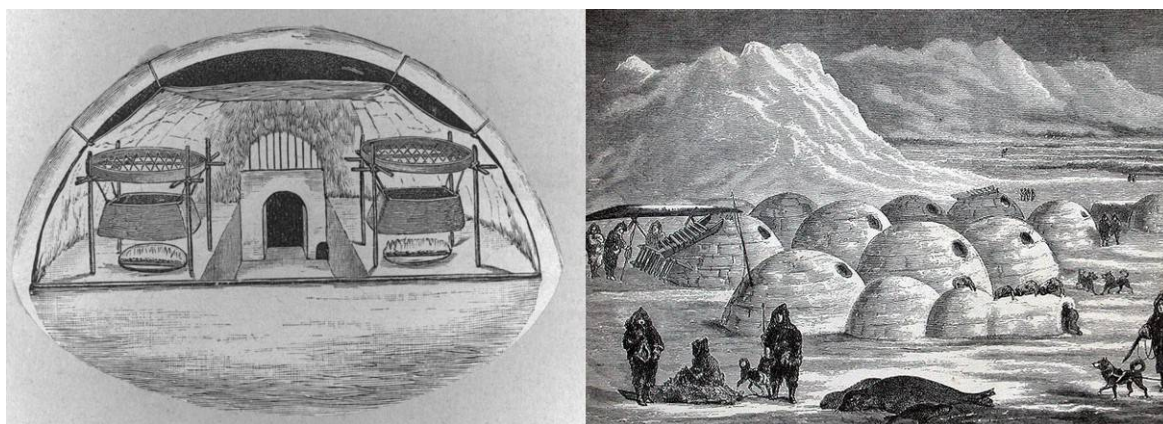
Etnická skupina, která loví na území od Aljašky až po Grónsko, je známa pro velmi originální dočasný přístřešek - Iglů. Ten však Inuité neobývají celoročně, protože stejně jako severoameričtí indiáni využívají v letním táboře týpí, které je ale nižší a izolované vrstvami kůží a sněhem.

Obrazová příloha 24– Inuité - obydlí

Iglů využívají Inuité v zimních táborech, které budují, kdy přes zamrzlé moře přejdou do Arktické oblasti na lov tuleňů. Příbytek postavený z bloků sněhu izoluje teplotu 0°C a poskytuje tak výbornou ochranu proti nejtužším mrazům. Pronikání studeného

vzduchu je zabráněno umístěním vstupu pod úroveň podlahy. Tvar je výhradně kopule.

Obrazová příloha 25– Inuité - obydlí

Teoretická část / Nomádi / Pastevci

Zdá se, že se kočovné pastevectví vyvinulo jako sekundární součást produktové revoluce, tak jak je definována archeologem Andrew Sherrattem. Podle něho se Pre-hrnčířská neolitická kultura, která do té doby využívala zvířata jen jako živé maso, také začala využívat jejich druhotné produkty, jako například mléko a jeho přidružené mléčné výrobky, vlnu a jinou zvířecí srst, kůži, hnojivo.

První kočovná pastevecká společnost se vyvinula v období 8500 – 6500 před našim letopočtem v jižních suchých oblastech, kde byly původní kultury nahrazeny kočovnými pasteveckými společnostmi, které využívali kontakt s usazenými hospodářskými kulturami z Egypta.

Tento životní styl se rychle rozšířil do arabského kočovně pasteveckého komplexu a rychle se šířil i do jiných oblastí euroasijských stepí a Mongolska.

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Suché a polosuché oblasti

V nejsušších částech světa se kočovné pastevectví stalo jednou z mála životaschopných strategií právě díky možnosti změny málo produktivních ploch spásanými dobyt看em. Charakter obydlí ovlivni u těchto etnik kromě prostředí i pravidelný obchod s stacionární společností.

Teoretická část / Nomádi / Pasterci / Suché a polosuché oblasti / Beduíni

Toto výrazné nomádké etnikum Arabského světa obývá pouště od Sahary po hranice Indie. Jejich počet se odhaduje na osm až deset miliónů. Tato striktně hierarchizovaná klanová společnost se tradičně zabývá pasterectvím dobytka, většinou koz. Udržují úzkou symbiózu se zbytkem arabského sociálního světa díky obchodu s masem a mlékem.

Žijí ve plátěných stanech jednoduché konstrukce, které ale mívají až překvapivě pečlivě zařízené v interiéru. Tmavá plachta je nesena vertikálními kůly, které jsou kotveny provazy. Střední nosné kůly bývají vyšší a tvoří tak kuželovou střechu. Boční stěny stanu jsou zpravidla kolmé, tvořeny samostatnou plachtovinou, která se v některých částech může úplně horizontálně otevřít a podepřena kůly vytvořit jakousi krytou verandu. Podlaha je vystlána spodní vrstvou plachty, na kterou rodina rozprostírá tradiční perské koberce.

Celý klan vždy žije v jednom stanu, proto tábor zpravidla tvoří jeden stan, jehož velikost odpovídá velikosti klanu.

Obrazová příloha 26– Beduíni- obydlí

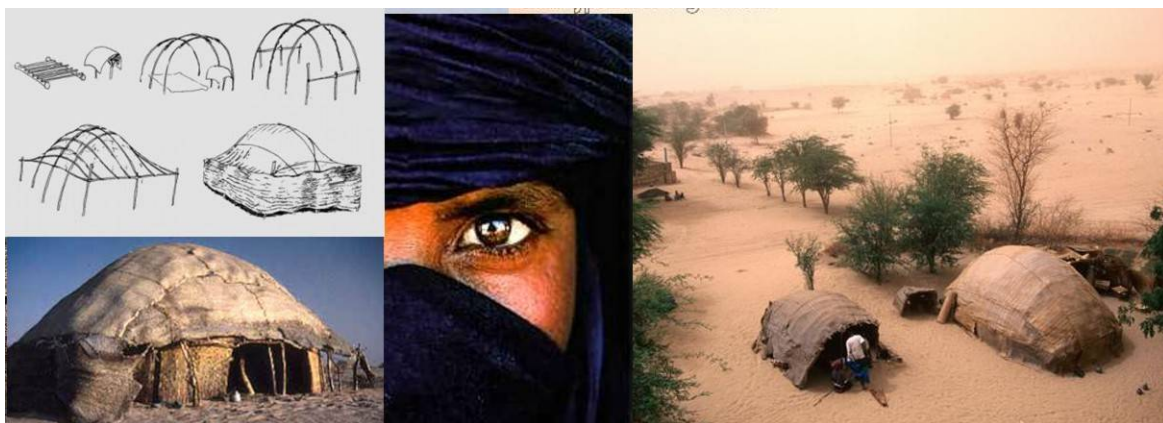
Teoretická část / Nomádi / Pasterci / Suché a polosuché oblasti / Tuarégové

způsob života a obživy je velmi podobný Beduínům, jejich území západní Sahary se dokonce v Libyi potkává. Jejich pasterectví je založeno na velbloudech a produktů z nich vzniklých.

Přístřešky Tuaregové staví odlišným principem od beduínů. K vytvoření stanu ohýbají dlouhé tyče z opracovaných větví. Ty v síťovém řazení vytvářejí kupoli ukotvené provazy, kterou Tuaregové překrývají několika vrstvami látky upletené z velbloudí srsti. V některých jižnějších oblastech používají i rohože z traviny. V interiéru,

podobně jako Beduini, vystylají podlahu koberci. Protože kopule z ohnutých tyčí umožňuje jen omezené rozměry stanu sestává se tábor klanu z více stanů rozmístěných v úzkém semknutí.

Stan tradičně patří vdané ženě a je slavnostně stavěn během svatební ceremonie. Zajímavostí je zachování této tradice i u usazených Tuaregů, kde bývá ženin stanou součástí zahrady domu.

Obrazová příloha 27– Tuaregové- obydlí

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Suché a polosuché oblasti / Ababda lidé

jsou nomádi žijící mezi Nilem a Červeným mořem pasoucí stáda velbloudů od oázy k oáze.

Cestují jako rodinný klan, který tradičně staví obydlí z větví, doplněné o rohože z palmových listů. Vnitřní prostor je členěný na místo k vaření a na zvýšené místo určené ke spaní. Stěny jsou pokryty dekami z kozí srsti.

Obrazová příloha 28– Ababda lidé - obydlí

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Suché a polosuché oblasti / Kuchi lidé

jsou pastevci na území dnešního Afganistánu. Staví si stany podobné Beduinum popsaným výše. Rozdíl spočívá v přetažení plachty přes hranu krajních vertikálních podpěr a jejich ukotvení v zemi.

Obrazová příloha 29– Kuchi lidé- obydlí

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Suché a polosuché oblasti / Závěr

U pastevců polosuchých oblastí se projevuje symbióza s usedlou společností a využívání prostředků jako plátna a koberce, které si jinak nejsou schopni zajisti svépomocí. Díky tomu se i mění podstata přístřeší na charakteristické stany.

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Tropické oblasti

Tato skupina se prakticky ve světě nevyskytuje, respektive případní pastevci v tropických oblastí nemají potřebu migrace a tedy popis jejich obydlí nepatří k našemu tématu.

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Mírného klimatu

V mírném klimatu se dobře daří pastevectví ovčí, dobytka a koní. Hlavně v centrální Asii na rozsáhlých stepích je tento způsob obživy velmi rozšířený. Ale v historii můžeme najít zmínky i v Evropě.

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Mírného klimatu / Mongolové

Táto etnická skupina rozšířena ve celé střední Asii na území Ruska, Mongolska a Číny má velice bohatou a úspěšnou historii, přes relativně krátké období násilného usazení se dnes mnoho Mongolů vydává znovu na původní cestu obživy pasení stád koní, krav, nebo koz.

Obrazová příloha 30– Mongolové

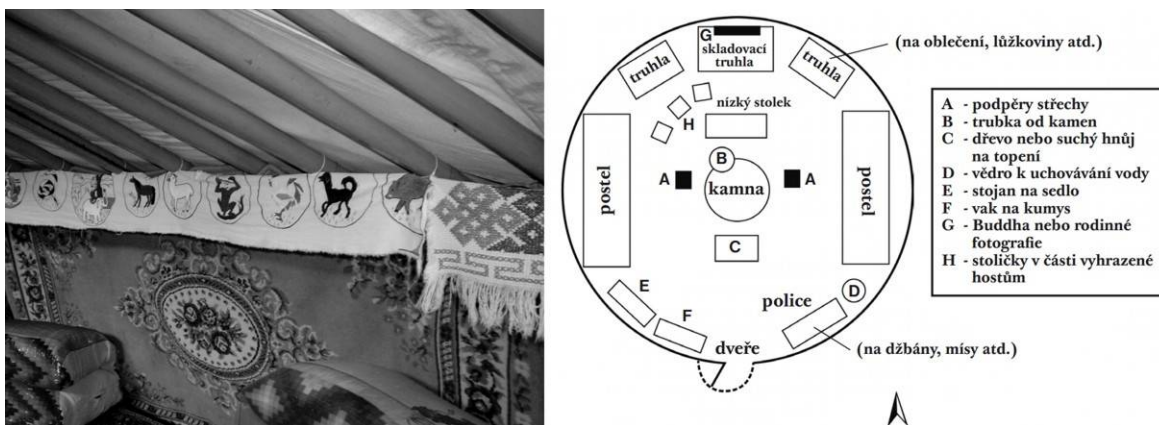
Typickou stavbou kočovných Mongolů je jurta, velmi důmyslný a funkční přístřešek, který funguje jak v teplých jižních oblastech stepí, tak i v sibiřské tundře.

Základem je dřevěná konstrukce sestavená do kruhu, na kterou je položena krokev střechy. Dveře u jurty jsou pevné samostatné konstrukce, začleněné do stěnovky. Trámy krokve se stýkají ve středu, kde jsou podepřeny nosním sloupem a kde se zároveň nalézá otvor pro odvod kouře. Konstrukce je obalena potřebným množstvím tradiční izolace z plsti, která může být překryta finální vrstvou látky. Celá hmota byla často převázána několika lany pro udržení komprese. Dekorace byly časté hlavně ve východní části Asie a byly vždy příslušné jednotlivým kmenům. Podlaha je vystlána látkou a dostatečným množstvím kobereců.

Obrazová příloha 31– Mongolové – obydlí

„Mimo obytné jurty se na kočovišti obvykle nachází i druhá jurta, která slouží jako spižárna a skladiště. Na severní straně jurt může být postavena dřevěná záštita proti větru. Přímo před jurtou je kůl nebo dvojice kůlů s příčkou, kam se uvazují koně. V bezprostřední blízkosti jurty je dále místo určené ke štípání dřeva a jeho skladování, stejně tak poblíž jurty stojí dvoukolové vozy, které se mimo transportní funkce používají jako sušák na arúl (sušený tvaroh) a jako zátěž na balíky s tvarohem (aby se z nich vylisovala tekutina). Poblíž obydlí bývají lehké ohrady pro dobytek. Několik desítek metrů od jurty, po proudu vodního toku (ale v dostatečné vzdálenosti od něj), bývá smetiště převážně pro kuchyňský odpad.“ Čermáková (2011)

Obrazová příloha 32– Mongolové – obydlí

Každou jurtu obývala jedna rodina. Prostor tábora byl proto definován velikostí kmene, který mohli mít od jedné rodiny až po 200 členu. Větší kmeny proto tvořili menší stanová města.

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Mírného klimatu / Chamgpa nomádi

Kočovní pastevci oblasti západního Tibetu, oblasti Changtang se živilí pastvou horských ovcí. Před rokem 1989 bylo na milion a půl příslušníků tohoto etnika vyznávající nomadsko pastevecký způsob obživy. Pod čínským tlakem došlo až na výjimky k usazení. Protože oblast Changtang neprochází vícero klimatickými pásy, jsou cesty pastevců poměrně krátké a stálé. Díky tomu mohou být na tradičních zastávkách ponechány základní prvky budoucího obydlí, jako drobné zídky z kamene, nebo dlouhé dřevěné tyče pro konstrukci.

Samotná konstrukce je velmi jednoduchá: na vertikálních kůlech, které jsou zavěšeny lanovým, je přetažen jeden kus plachtoviny který je stažen až k zemi na každé straně.

Obrazová příloha 33– Changpa nomádi – obydlí

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Mírného klimatu / Khanty

Bývalí pastevci a nomádi z středního Ruska, používali velice zajímavý druh obydlí, který nápadně připomíná indiánské týpí – Čum. Na rozdíl od týpí je však konstruovaný pouze třemi hlavními tyčemi, které se tradičně opláštějí kůrou stromu. Další tyče se doplňují až na závěr. Podlahu tvoří kůže, pod které je uloženo jehličí, které brání plesnivění kůží.

Obrazová příloha 34– Khanty lidé- obydlí

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Mírného klimatu / Závěr

Mírnému pásu dominují převážně kruhová obydlí. Vyspělejší a vynalézavější konstrukce svědčí o obchodním styku se stacionární společností.

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Arktického klimatu

I když nenajdeme pastevce vysloveně v Arktidě, můžeme sem zařadit národy které se pravidelně potýkají s nejhoršími klimatickými podmínkami za polárním kruhem.

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Arktického klimatu / Sami lidé

Cyklický pohyb sobů na letní a zimní pastviny nutí Sami cestovat z letního tábora do zimního. Po cestě přebývaly v přenosných stanech, které konstrukčně odpovídají týpí. Sami verze Lavvu je ale nižší a s tupějším úhlem u vrcholu, což odpovídá drsným podmínkám silných větrů ve kterých se pohybovali. Izolace byla přirozeně zajištěna sobí kůží.

Obrazová příloha 35– Sami lidé- obydlí

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Arkického klimatu / Čakči lidé

Obrazová příloha 36– Čakči lidé

Čakčilidé se tradičně dělí na pobřežní čakči, kteří žijí usazeně na pobřeží moře a živí se rybolovem a sobí čakči, kteří kočují společně se svými stády sobů napříč Čukotským poloostrovem.

Tradičním obydlím pro tyto skupiny je Yaranga, která vzhledem k lokaci Čukotky fascinujícím způsobem spojuje konstrukční principy mongolské jurty a indiánského týpí. Základna Yarangy je kruhová, zdi jsou tvořeny sestavou trojúhelníkových podpor nesoucí vodorovné kládí. Vzniká tak sedlová konstrukce opakovaná do kruhu. Na vrcholy, kde se stýká podpora s kládí je následně umístěn překlad, jenž se kuželově spojuje ve středu objektu. Střed bývá ještě podpořen samostatnou trojúhelníkovou podporou. Vzniká tak vnitřně komplikovaný, ale vůči vnějším klimatickým vlivům odolný prostor pro čukotskou rodinu. Celý Objekt byl kompletně zaizolován kůžemi ze sobů, přes které byli přehozeny provazy s kameny na koncích k zajištění. Odtah

kouře byl podobně jako u týpí tvořen ponechaným otvorem ve vrcholu kuželu. Podlaha byla rovněž pokrytá kůžemi.

Obrazová příloha 37– Čakči lidé- obydlí

Obrazová příloha 38– Čakči lidé- obydlí

Teoretická část / Nomádi / Pastevci / Arkického klimatu / Závěr

Znovu objevujeme převážně kruhový půdorys obydlí s méně vyspělými prostředky. Nicméně právě obydlí těchto lidí nám napovídá hodně o vývoji vyspělejších typů obydlí.

Teoretická část / Nomádi / Služby a obchod

Třetí historickou skupinou kočovníků jsou etnika, která se živila obchodem a poskytováním nejrůznějších služeb. Zde již není možná jakákoliv kategorizace, protože tito nomádi se pohybovali napříč světem, ve všech klimatických pásmech, i mezi všemi etnickými skupinami.

Teoretická část / Nomádi / Služby a obchod / Gypsy

Jsou etnickou skupinou, široce rozšířenou především v Evropě. Gypsy přišli z Indie a živil se především hudbou, tancem, ale i drobnými řemesly jako je kovářství nebo nožířství.

Jejich klasickým obydlím byly maringotky tažené koňmi. Velmi často tvaru tubusu, který tvořily ocelové nosníky přetažené plachtou, objevovali se ale i celodřevěné hranaté vozy. Součástí gypsy kultury bylo vždy bohaté folklorní zdobení.

Není bez zajímavosti, že ve státech kde nedošlo násilnému usazení, přešli gypsy na moderní karavany.

Obrazová příloha 39– Gypsy lidé- obydlí

Teoretická část / Nomádi / Služby a obchod / Dom Lidé

Toto označení si nese mnoho příslušníků kast oblasti středního východu a Indie, které spojuje jejich potulný způsob života. Každá kasta která se tradičně věnuje jinému oboru, má svoje jméno například Nausar je označení jako prodejce zvířat, Ghorbat jsou skupiny kde muži tvoří sítě, bubny a ptačí klece zatímco ženy je podomně prodávají. Shadibaz a Vabgawala je označení pro kastu která pro zábavu ukazuje hrající opičky, tančící medvědy, nebo předvádí zaříkávání hadů. Muži a ženy okolo kasty Baluch se živí jako tanečníci. Casta jogi má za obživu především žebrání. Celkově známe na desítky těchto skupin.

Jejich přístřeší má velmi dočasný charakter, odpovídající jejich způsobu života i prostředí kde se pohybují. Jedná se většinou o stan sestávající se z několika ver-

tikálních nosných tyčí, překrytých plachtou z celtoviny dopnutý provazy kotvenými v zemi.

Dom lidé většinou netvoří rozsáhlé klany a větší seskupení stanů tak odpovídá spíše výhodnosti lokace než hierarchii v seskupení. Proto tyto uskupení postrádají jakoukoliv hierarchii, či vnitřní logiku.

Díky způsobu obživy, kterým jsou obchod a služby, můžeme často potkat na cestách skupiny dom lidí s jejich vozíkem, který tvoří jakousi základní platformu jejich bydlení. Převáží zde vedle zdroje jejich obživy vše potřebné k přežití, jednoduchá lůžka, nádobí, šatstvo. Vozíky, často jednonápravové, jsou taženy dobyt看kem, nebo samotnými vlastníky.

Obrazová příloha 40– Dom lidé- obydlí

Teoretická část / Nomádi / Služby a obchod / Pavee

Způsobem života podobným Gypsy, jsou irští Pavee po etnické stránce samostatnou skupinou Nomádů v Evropě. Tradičním zaměstnáním bylo klempířství a stavební práce u mužů a u žen podomní obchod.

Ti z pavee, kteří se do dnešních dnů neusadili, přešli dnes na obývání karavanů stejně, jako vidíme u neusazených Gypsy. V historickém kontextu odpovídá tato podobnost mobilnímu valníku, který bychom od romských vozů rozpoznaly především díky absenci dekorací. O podobnost jde víceméně náhodnou, protože s Gypsy nemají Pavee nic společného. O jejich původu se vedou spory, ale předpokládá

se, že jejich počátky se tradují do období Cromvella, který většinu rolníků zbavil jejich majetkových práv na půdu

V založených táborech rozšiřovali svůj životní prostor o drobné přístřešky z větví a kusů látky. Tento zvyk přetrval v podobě stanů.

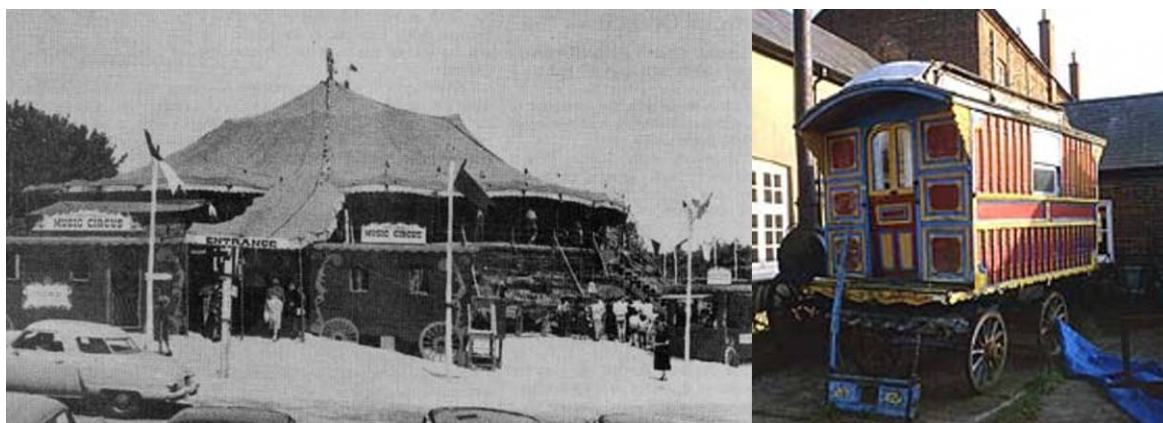

Obrazová příloha 41– Pavee lidé- obydlí

Teoretická část / Nomádi / Služby a obchod / Cirkusáci

Z pohledu výše popisovaných skupin je táto poměrně mladá. Jejich životní styl je čistě kočovný za účelem poskytování služeb.

Jejich obydlí bylo a je velmi podobné stylu gypsy. Dříve barevné maringotky, dnes obytné přívěsy a karavany. Specialitou této skupiny je stavba velkého stanu Šapito, kde předvádí umělci pro diváky představení. Dřívější konstrukce se skládala ze tří soustředných řad sloupů, kdy ve středu byl jeden nejvyšší a na krajích nejnižší. V dnešní době existuje mnoho konstrukčních variant, velmi populární je například konstrukce z přeplnuté tkaniny.

Obrazová příloha 42– cirkus

Teoretická část / Nomádi / Služby a obchod / Závěr

Způsob života se očividně projevil na systému obydlí, potřeba neustále se stěhovat za novými zákazníky jinak v urbanizovaných oblastech bylo ideální řešit obytnými vozy.

TEORETICKÁ ČÁST / NOVÝ NOMÁD

Na začátku čtyřicátých let dvacátého století student designu v Chicagu Ken Issac, řešil problém nedostatečných finančních prostředků pro pořízení dostatečně velkého bytu pro něj, jeho ženu a dítě. Rozpočet mu dovozoval počítat si pouze malý dvou-pokojový byt v městě. Pro který Issac nicméně vytvořil modulární systém nábytku, založený na palcovém měřítku, který mladé rodině pomohl umístit do minimálního prostoru vše co potřebovala. Issac byl fascinovaný možností modulárními adaptivními systémy, které si může každý uživatel sám vytvořit doma z dostupných materiálů. Vymyslel koncept nazvaný Metrix, struktury z normovaných dílů, které bylo možné změnit podle účelu použití.

Obrazová příloha 43– Urban nomads

„Koncept Metrix představuje jinou realitu v termínech recyklace materiálů, tradičního designu a výrobních technik... Při použití Matrixu necháváme části obecně univerzální. Když je třeba změnit, poupravení zapřičiní změnu vazeb a adaptování na nové podmínky.“

Isaacs 1974

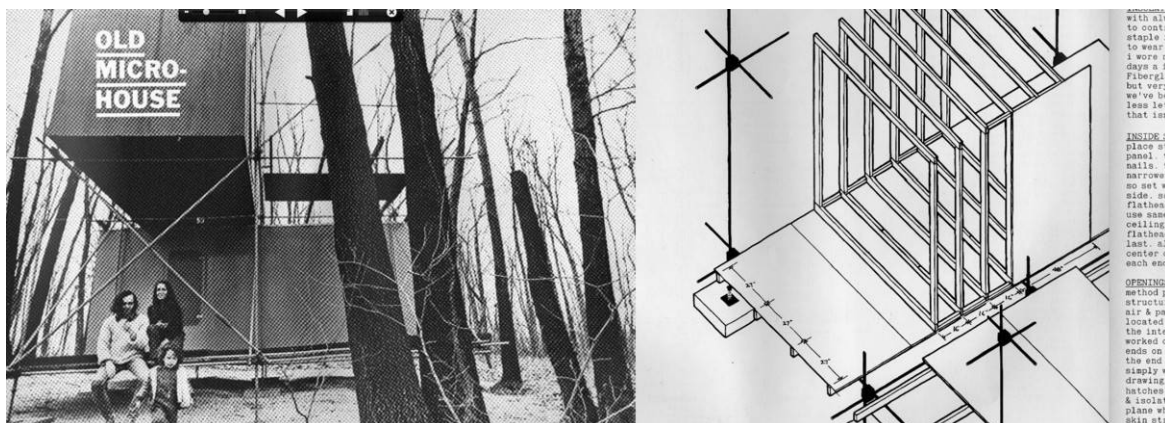
Obrazová příloha 44– Urban nomads

Systém, který založil na svém konceptu, popsal v manuálu krok za krokem a nabídl ho volně k použití, tak aby si každý mohl tento systém postavy - reprodukovat doma. Práce Kena Isaaca se stala základním kamenem hnutí, které je dnes známé jako **URBAN NOMADS** (dále jen UN), jednalo se s nadsázkou o první Open Source programatory.

Obrazová příloha 45– Urban nomads

„Urban nomádi byla rozptýlená skupina mladých designerů, kteří sdílely společenský obraz vznikající vysoce mobilní a velmi sofistikovanou kultury mládeže, která žádá svobodu pomocí jednoduchých technologií soběstačnosti. Ve světle mobility se spoléhali na vlastnoručně vyrobené artefakty tvořeny z běžných materiálu a průmyslově odhozených věcí v zájmu ekonomiky a efektivity. Konvenční produkty spotřebitelské kultury jednoduše byli nepraktické - příliš drahé, komzumní, neefektivní způsobem jak zacházeli s materiálem – pro nomádký způsob života „ thefeltproductive (2012)

Obrazová příloha 46– Urban nomads

Za svojí celoživotní kariéru sám Issac navrhl a realizoval několik obydlí podle principů UN, které nazýval Micro house a nespočet úložných a interierových systémů. Všechny plány a výrobní postupy sdílel s komunitou UN. V roce 1974 u vydavatelství Harmony Books vydal souhrný sborník všech návodů pod názvem How to build your own living structures (Jak si postavit svojí vlastní obytnou stavbu)

Teoretická část / Nomý nomád / Urban nomádi 21. století

40 let po vydání Issacovy knihy jeho myšlenka vysoce mobilní a sofistikované kultury neztrácí na aktuálnosti. Naopak se objevují nové sociální fenomény, které ukazují skupinu kolem UN jako vysoce vyzionářskou a předbíhající svojí dobu.

Jde o relativně mladé fenomény a tak se setkáváme se značnou neukázněností v používání pojmu nomád při jednotlivých popisech. Moderní nomádství, novodobé nomádství, současný nomád, neo nomádství, nomádství digitální věku, nomádství nového věku, všechny tyto pojmy jen zdánlivě popisují stejnou věc. Spíše se užívání těchto pojmů prolíná skrze různé popisované jevy. Všechny nicméně můžeme označit Issacovou definicí UN jako vysoce mobilní a velmi sofistikovanou kultury

Táto práce si nebere za cíl rozklíčování používání názvosloví, Obsahem této části je pouze opsat jednotlivé novodobé sociální fenomény, tak jak se vyskytují v médiích a v podvědomí lidí.

Teoretická část / Nomý nomád / Urban nomádi / Fenomén 01

Označení: Novodobé nomádství, moderní nomádi, Back-packing,

První fenomén opisuje širokou a dynamicky se rozrůstající kulturu rozvinutého světa. Jde o nízko-nákladové, nezávislé a mezinárodní cestování po značnou část životního období člověka vysoce nad rámec konvenční dovolené. Cestovatelé tohoto typu vyhledávají především kontakt s místní kulturou, mimořádné zážitky se silným důrazem na dobrodruž-

ství. Táto skupina většinou žije cyklickým způsobem života, zatímco jednu část roku cestují, v druhé pracují a vydělávají prostředky na další cestu.

Za rozvojem tohoto fenoménu, jehož počátky můžeme sledovat již v šedesátých letech v Americe u Trainhippee, stojí především růst životní úrovně, prudký rozvoj mobility (nízkonákladové lety) a komunikačních technologií.

Obrazová příloha 47– Nové nomádství

Vedle konvenčních způsobů bydlení jako mládežnické ubytovny a kempy, jsou poměrně častí cestovatelé ve vlastních vozech, často využívají speciálně upravené prostory uvnitř auta. Velmi oblíbené jsou dodávky s ložnicí a úpravou pro delší pobyt nezávislí na kempech, jako provizorní umyvadla, sporáky a topení.

Obrazová příloha 48– Nové nomádství

Teoretická část / Nový nomád / Urban nomádi / Fenomén 01

Označení: Novověké nomádství, Nomádi nového věku, New age travelers

Další skupinu novodobých nomádů tvoří tisíce lidí, kteří žijí trvalý, nebo polokočovný život okolo letních festivalů. Zatímco tradiční traveles (Pavee, Gypsy) najdete na okrajích měst, kde mohou lépe dosáhnout svojí obživy, tato skupina se naopak snaží se ze společnosti vyčlenit. Jejich typické tábořiště je venkov a nevyužívané zemědělské plochy.

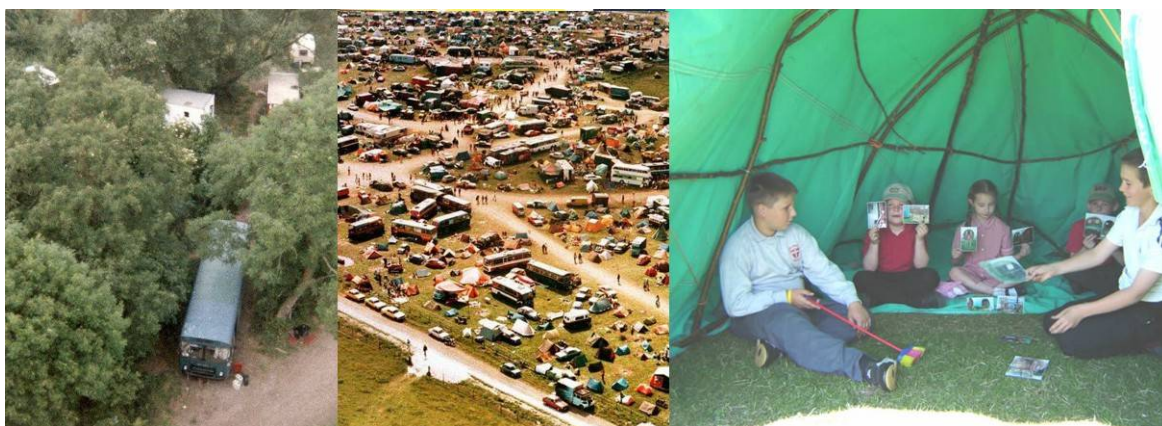
„O tomto novém nomádkém životním stylu můžeme hovořit od 60. let 20.století. Jejich počet za posledních více než 50 let neustále roste. Existují různé důvody, které vedou lidi k tomu, stát se nomády, poutníky bez stabilního domova – například to může být chudoba, nezaměstnanost, bezdomovectví anebo touha vrátit se k přírodě, únik z materiálního

světa, z podmínek nerovnosti apod. Většinou tito noví kočovníci žijí v kohezních nukleárních rodinách. Živí se různými pracemi – výtvarným uměním, řemesly, občerstvením, bavičskými profesemi apod.“ Žáková, (2007)

Pro častou perzekuci ze strany oficiálních míst, hledá tato skupina mobilní bydlení, často karavany ve kterých členové přímo bydlí. Vedle nich se objevují jiné, pro obývání uzpůsobené, dopravní prostředky jako autobusy, dodávky, nákladní automobily a bárky. Jako doplněk kempu nicméně můžeme také spatřit stany z ohýbaných větví překryté textilií z umělých vláken, novodobé varianty týpí, dokonce i jurty

Obrazová příloha 49– Nové nomádství

Obrazová příloha 50– Nové nomádství)

Teoretická část / Nový nomád / Urban nomádi / Fenomén 03

Označení: Digitální nomádství, Nomádi nového věku, New age travelers

Žít pracovat cestovat, to je moto dalšího fenoménu objevujícího se v posledním desetiletí. Jedná se o individuální pracovníky, kteří využívají rozmach informačních technologií k práci, kterou produkují nezávisle na konkrétní místě. Práci na dálku z druhého konce světa předpověděl už v 60. letech technologický vizionář Arthur C. Clarke.

Během uplynulé dekády se rozrůstala jako celosvětový fenomén. Mezi praktikující jedince se řadí lidé z oblasti počítačových grafiků, web operátorů, programátorů, překladatelů a copywriterů. Právě tyto profese umožňují práci pouze za počítačem, s malou potřebou osobního kontaktu s klientem. Malé a přesto výkonné laptopy, globální rozšíření bezdrátových sítí Wi-Fi, Softwary pro komunikaci jako Skype, Cloud computing (systém, který rozděluje online práci a následně kontroluje stav rozpracovanosti), nebo sdílení obrazovky připravily dostatečné podmínky pro tento fenomén.

Tato skupina většinou využívá konvenčních způsobů bydlení jako jsou hotely, pronájem bytů, apartmánů, hostely, někteří jedinci využívají karavan.

Obrazová příloha 51 - Nové nomádství

Teoretická část / Nový nomád / Urban nomádi / Fenomén 04

Označení: Globální nomádství, současné nomádství

Nová studie uveřejněná ve studii v časopise Journal of Consumer Research říká, že globalizace přivedla na svět novou skupinu kočovníků, kteří mění svojí lokaci v celosvětovém měřítku v cestě za pracovními možnostmi.

„Nikdo dosud nestudoval moderní globální nomády a jejich vztah k majetku. Můžeme se naučit mnoho o tom, jak je spotřebitelská kultura bez závislosti na teritoriu u této unikátní skupiny lidí. Z jejich pohledu je majetek považován za hrboly na silnici během jejich geografického putování. Kočovníci zpochybňují pohled nastávající naše názory na majetek spotřebitelské identity“ Bardhi (2012)

Globální teoretici tvrdí, že globální nomádství bude v budoucnosti stále více běžnou součástí našich životů a proměnlivý přístup k vlastnění majetku bude záležet na jeho

funkční hodnotě. Spotřebitelé se také budou více snažit udržovat si k majetku přístup, aniž by byli nuceni ho sebou vozit.

Tento zajímavý trend může výrazně ovlivnit budoucí vývoj nejen v přístup k vlastnění spotřebního zboží, ale v přístup k existenčnímu prostoru. Nicméně, dnes tato skupina zatím praktikuje konvenční řešení otázky bydlení, jako je pronájem nebo využití služeb hotelů a sdíleného podnájmu.

Teoretická část / Nový nomád / Urbannomádi / Rekreační nomádi

V roce 2001 vyšla u nakladatelství Keyham kniha s názvem *The Recreational nomad*, popisující kulturu turistiky spojenou s karavany a obytnými vozy. I když je nutné přiznat, že jinak se toto slovní spojení nvežilo, můžeme krátce připomenout, že i tato kultura vykazuje určitou podobnost s cyklickým a sezónním pohybem starých kočovníků. Notoricky známí jsou především němečtí penzisté, kteří zimu tráví v Německu a na letní sezonu vyjedou do stabilního kempu v oblíbeném letovisku, kam si občas umístí i Mobileheim domy. Znamé jsou případy, kdy svá sídla v Německu během této doby pronajímají, a tak si zajišťují část obživy. Formálně tedy splňují definici nomádství.

Obrazová příloha 52 - Rekreační nomádství

Teoretická část / Nový nomád / Urban nomádi / Akademiční nomádi

Anežka Příbrámská se ve své práci věnuje pojmu nomádství, tentokrát ve spojitosti s Akademickou půdou.

„Akademická mobilita se vyznačuje několika specifickými rysy, které interpretuji jako formu novodobého nomádství. Mám na mysli zejména jejich spontánní a nečekaná rozhodnutí, nejisté a měnící se budoucí plány, rozptýlenost a přenosnost pocitu domova a národní identity, neustálé překračování pomyslných hranic – jazykových, statusových i

hranic teoretických kategorií a kosmopolitní perspektivu spojenou se vzájemnou tolerancí a tendencí ke slučování do neformálních komunit.“ Příběžská (2011)

Autorka popisuje podobu akademické mobility s prvky nomádství. Akademická mobilita, jak přiznává, má svoje historické kořeny hluboko v historii, přesto v dnešní době dosahuje takových rozměrů a podob, že o fenoménu akademického nomádství se začalo živě diskutovat.

Typickým způsobem ubytování pro migrující studenty a vědce jsou koleje, které poskytují základní komfort pro dobu studia na dané instituci.

TEORETICKÁ ČÁST / ZÁVĚR

Doba se mění, svět je neustále v pohybu a staré věci jsou nahrazovány novými. Zatímco staré principy nomádství se zdají být na ústupu objevují se nové nečekané podoby, které mají potenciál nahradit i pořádky, na které jsme i my, stacionární homo sapiens, zvyklí.

V polovině 20. století Ken Issac definoval novou sociální skupinu Urban nomádů, kteří začali objevovat nové způsoby existence spojené s vysokou mobilitou. Dnes, o více jak půlstoletí později, se počet novodobých nomádů neustále zvyšuje a jejich strategie se rozrostly do mnoha podob a variací. Je ale tento fenomén skutečně zábleskem budoucnosti, nebo jde pouze o okrajový přechodný stav vývoje společnosti?

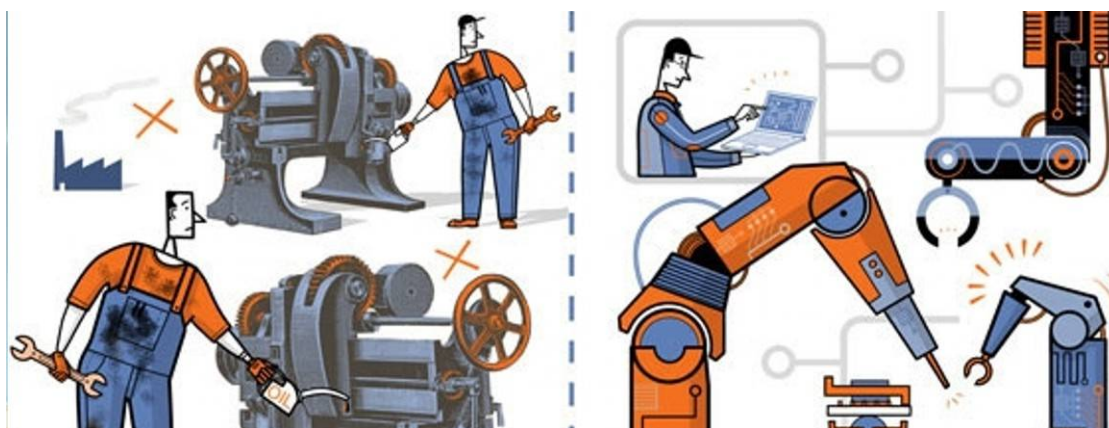
Americká novelistka Pearl Buck kdysi řekla : „Chceš-li pochopit dnešek, hledej v minulosti.“ Proto abychom lépe pochopily potenciál předložené existenční rošády, hledejme co stálo za ústupem starých typů kočování ve prospěch stacionární společnosti.

Z empirického hlediska došlo v drtivé většině případů k degradaci kočování tam, kde se původní kmeny setkaly s civilizovaným světem. Civilizovaný svět je zde nutné chápat jako společnost po první průmyslové revoluci, kdy nová strategie obživy koloniální Evropy získala jasnou převahu nad tradičním uspořádáním.

První průmyslová revoluce spojila malé rozházené řemeslné dílny a zrodila první velké mechanizované továrny. Tou druhou Henry Ford zahájil masovou produkci díky zavedení pásové výroby. Obě revoluce měly za následek soustředění lidí do měst, nárůst komfortu a blahobytu.

Nicméně podle časopisu The Economist se svět blíží k třetí průmyslové revoluci. Spínači nových pořádků má být propojení pozoruhodných technologií – chytrého softwaru, nových materiálů, inteligentních robotů, nových výrobních procesů v čele s tiskem trojrozměrných objektů a celou řadou internetových a telekomunikačních služeb.

“Nové produkty bude možné vytisknout na 3D tiskárně, která vytvoří pevný objekt vršením postupných vrstev materiálu. Digitální design lze upravit několika kliknutími myši a tiskárna může pracovat bez dohledu. Během doby budou tyto úžasné stroje schopny vyrobit téměř cokoli a kdykoli – od garáže po africkou vesnici,” Rifkin, (2012) upřesnil pro časopis The Economist.

Obrazová příloha 53 – Třetí průmyslová revoluce

Nový proces výroby sebou přinese zásadní změny nejen v procesu výroby, ale i geografické rozmístění pracovního trhu. Jak? To lze sledovat již dnes na pionýrech revoluční výroby.

„Komunity nabízející 3D tisk a ostatní produktové služby jsou trochu jako Facebook a pracují online – nový fenomén, který by se mohl nazývat sociální výroba.“ Rifkin (2012)

Obrazová příloha 54 – Třetí průmyslová revoluce

Hlavní slovo dostanou designeři, inženýři, projektanti, počítačový experti a jiné vysoce kvalifikované profese. Samotné výroby se stále více budou znovu podobat malým řemeslným dílnám splňující individuální představy konečných zákazníků, ke kterým se výroby budou přesouvat. Všechny tyto změny budou mít za následek menší závislost na konkrétní lokaci a budou motivovat vyšší migraci pracovních sil.

Projevy digitálního, globálního, nebo jiného urban nomádství jsou pouze průvodní jevy spojené s revolučními změnami, které roztácejí dynamické soukolí budoucnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část / **Analýza**

Obrazová příloha A01 – Egg House – studentské obydlí

Obrazová příloha A02– Tetra shed– zahradní kancelář

Obrazová příloha A03 – Suburban teepee – rekreační obydlí

Obrazová příloha A04 – Helter shelter – studentské obydlí

Obrazová příloha A05 – Portable house – Rekreační objekt

Obrazová příloha A06 – Portable house – Nouzový přístřešek

Obrazová příloha A07 – Wheel shelter– Nouzový přístřešek

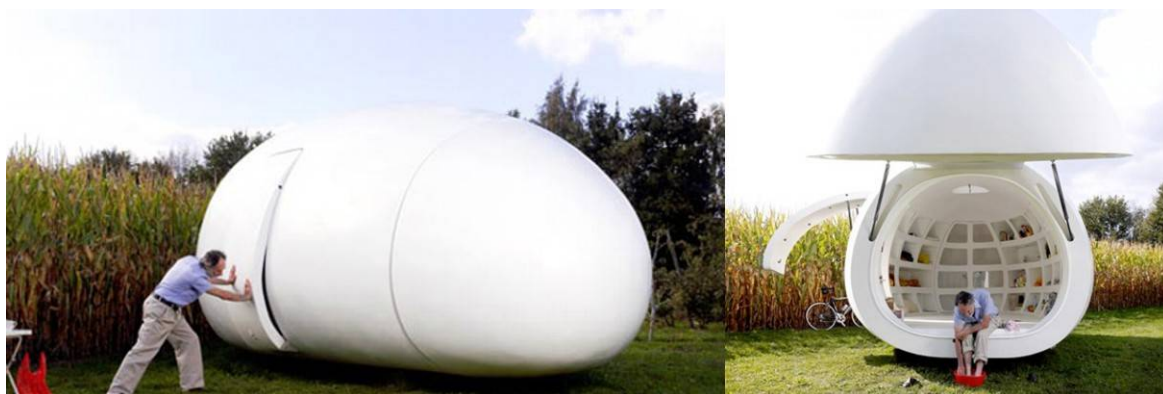
Obrazová příloha A08 – Dome Shelter– rekreační objekt

Obrazová příloha A09 – One + – obydlí

Obrazová příloha A10 – Wiscam 2 – studentské obydlí

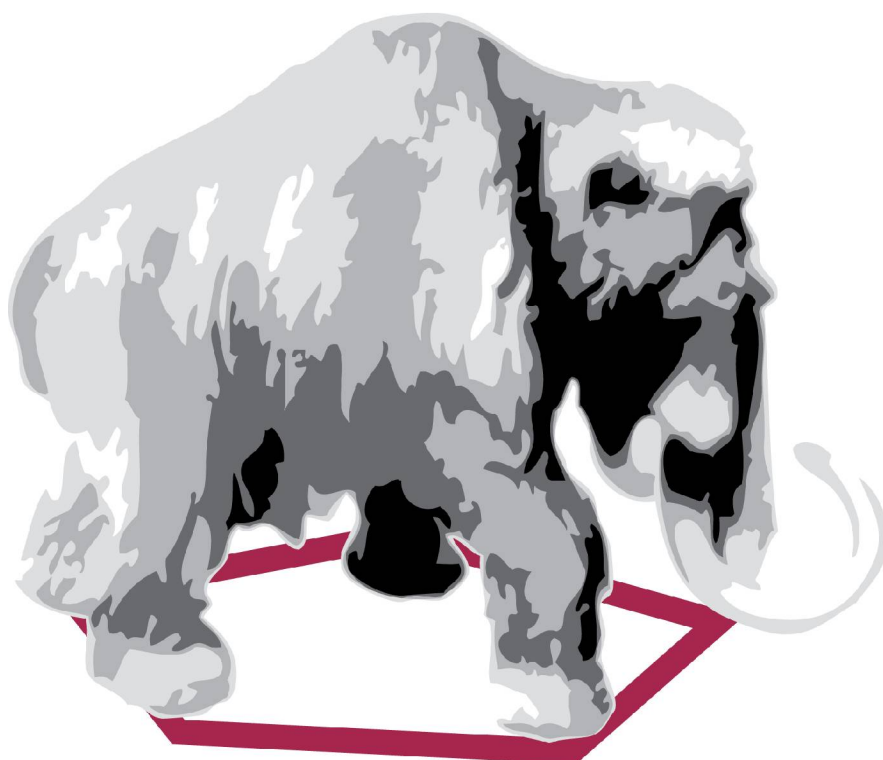
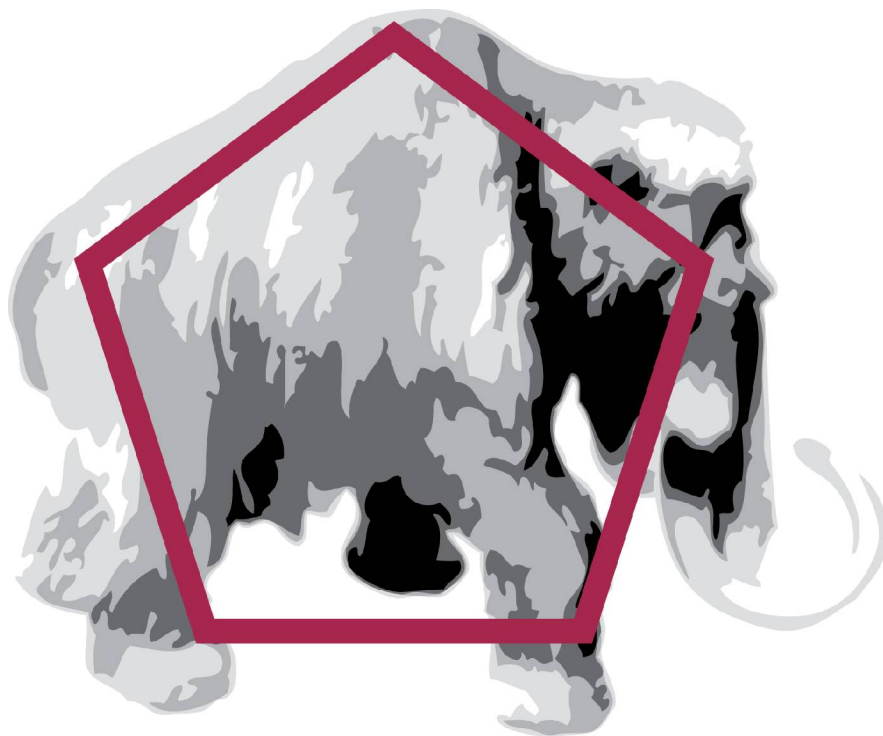

Obrazová příloha A11 – EGG – rekreační objekt

Obrazová příloha A12 – Disaster shelter– Nouzový přístřešek

PRAKTICKÁ ČÁST / INSPIRACE

Na počátku byl mamut, ten se pak ve světle efektivity a ekonomiky transformoval do geometrie, která minimalisticky dědí jeho formu.

„A Když jsem poprvé objevil a aplikoval koncept Metrix, nemohl jsem se ubránit údivu proč se lidé nechávají spoutat do firemní mašinérie na 20 let, aby dostaly peníze na dům v přírodě. Proč není možné vložit vaše nejlepší vědomí a informace a vybudovat nové obydlí hned...? Musí být kompaktní, mobilní, s použitím minima materiálů a zbudovatelné u Vás v bytě – se základními nástroji. Vytvořte díly v zimě, na jaře je naložte do dodávky, nebo do vozíku, a složte je na krátkodobě pronajatém pozemku. Není to svoboda oproti čekání než si to můžete dovolit? Život s odkladem je ztráta.“ Isaacs (1974)

Nomadský Mobilní Objekt – NoMO

projekt NoMO odkazuje na práci Kena Issaca a hnutí Urban Nomads, kteří v polovině 20 století v Americe sdíleli vznikající společenský obraz vysoce mobilní a velmi sofistikovanou kultury mládeže, která žádá svobodu pomocí jednoduchých technologií soběstačnosti. Experimentovali s filozofií mobilního bydlení a vytvářeli volně šířitelné projekty, schopné domácí reprodukce za použití základních nástrojů. Koncept Metrix volající po univerzalitě, variabilitě a prefabrikaci dílů úspěšně aplikovali na bezpočet důmyslných mobilních obydlí, nebyli však nikdy schopni dosáhnout plné odolnosti proti vlivu počasí, vodě a udržení komfortu za extrémních podmínek. Důvodem byli nedostatečné materiály a technologie doby.

Dnes s přístupem k revolučním materiálům, běžně dostupným progresivním technologiím a novým výrobním postupům je myšlenka Kena Issaca uskutečnitelná. Sociální fenomén novodobých nomádů, který zaujímá stále pevnější místo v dnešní společnosti vytváří dostatečný stimul k její realizaci.

Projekt NoMO má ambice vytvořit univerzální stavebnicovou platformu pro aplikaci v oblasti nomádkého bydlení a nabídnout tak alternativu k současným možnostem.

NoMO / Stanovení cílů

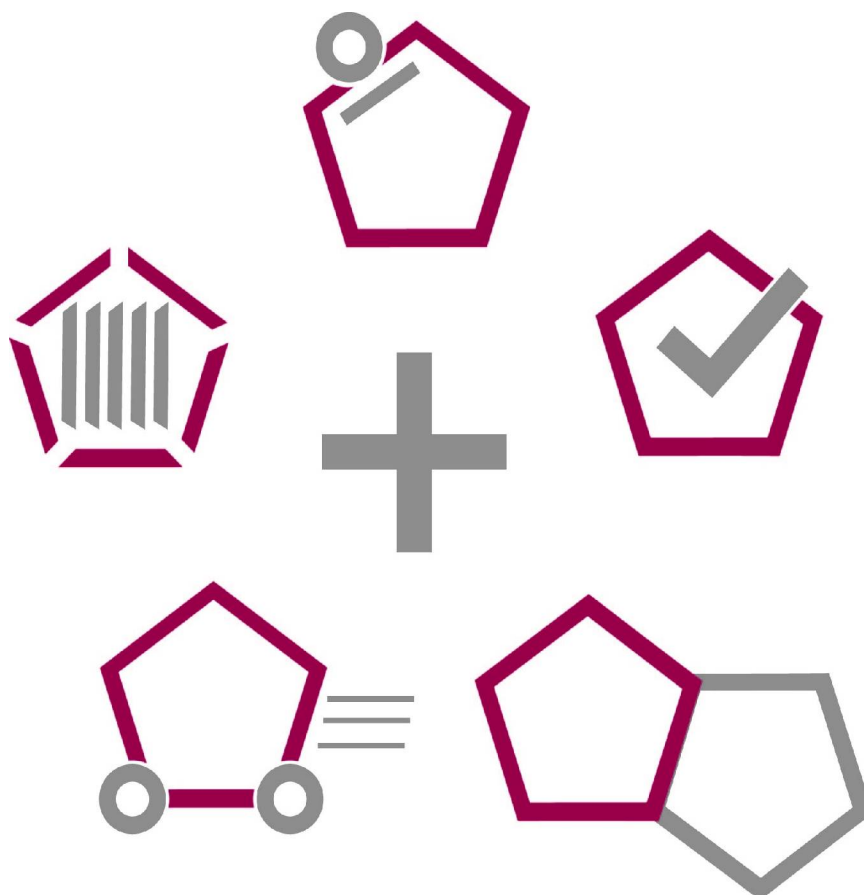
Nízko nákladový – Ve světle efektivity a ekonomiky projektu je směřováno k prefabrikované normované konstrukci vyrobitelné svépomocí s použitím základních nástrojů, běžných materiálů a z odpadů průmyslové výroby.

Komfortní – Platforma umožňuje poskytnout minimální standart komfortu podle současných měřitek ergonomické a pokrýt základní hygienické potřeby. Možnost celosezonního využití je základní výzva odkazu na práci hnutí Urban Nomads

Adaptivní – Otevřenost cílové aplikaci vyžaduje maximální úroveň variability a modulárnosti. Hledaný kompromis mezi nízkými vstupními náklady a komfortu lze aktuálně měnit podle potřeby. Jestli se změní situace je možné objekt reorganizovat.

Mobilní – vznikající vysoce mobilní a sofistikovaná kultura si žádá svobodu pomocí jednoduchých technologií, které vyhoví nárokům jejich dynamického života. Rychlá montáž a demontáž sází na minimální počet dílů a postupů a kompaktnost.

Skladný – Pro maximální užitnou hodnotu a použití za různých situací je minimální logistické zatížení podpořeno možností doplnění části konstrukce na místě aplikace.

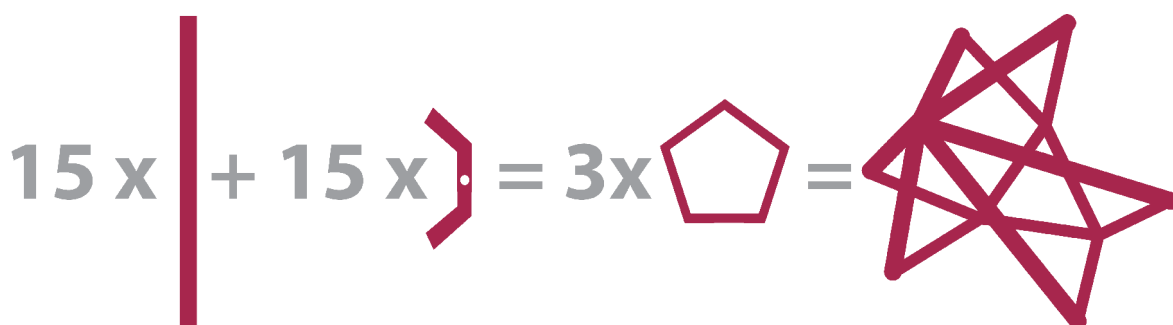

NoMO

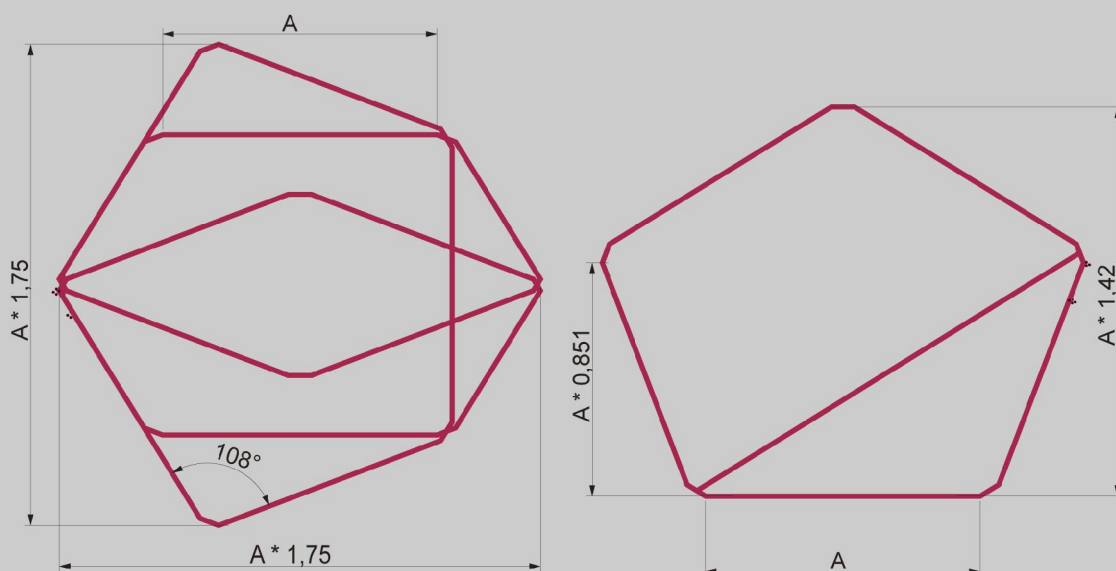
Nomad Mobile Object

NoMO / Koncept konstrukce

Jednoduchá konstrukce je sestavená ze 3 pětiúhelníků umožňuje sériovou výrobu identických 15ti styčnicků, které spojují 15 identických trámů. Celý povrch se skládá ze 3 identických plošných útvarů: 3x čtverec 4x rovnostranný trojúhelník a 6 x rovnostranný trojúhelník.

V konstrukci lze použít jakoukoliv délku trámů, prostorové vztahy se mění poměrově, díky čemu je adaptabilní na libovolnou aplikaci.

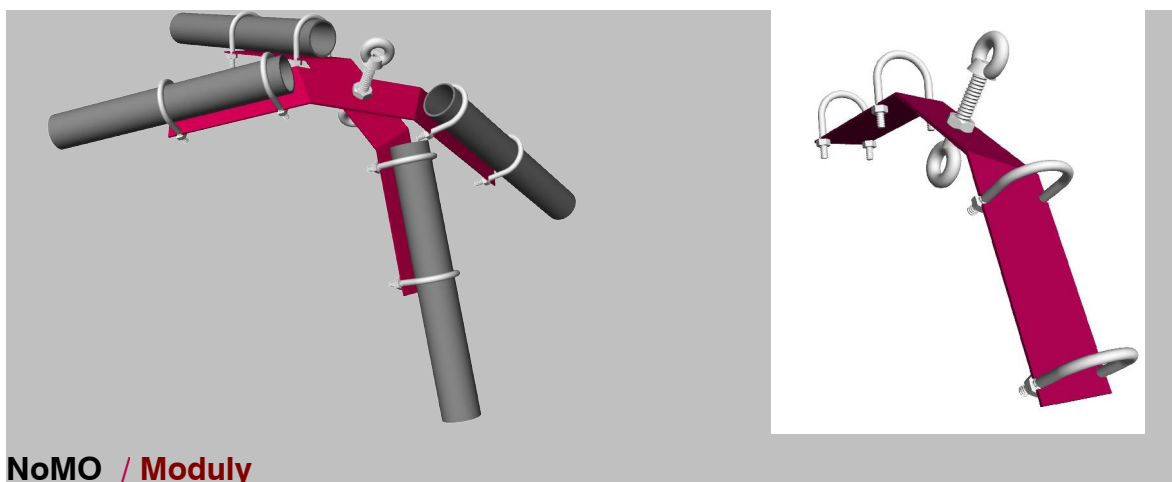

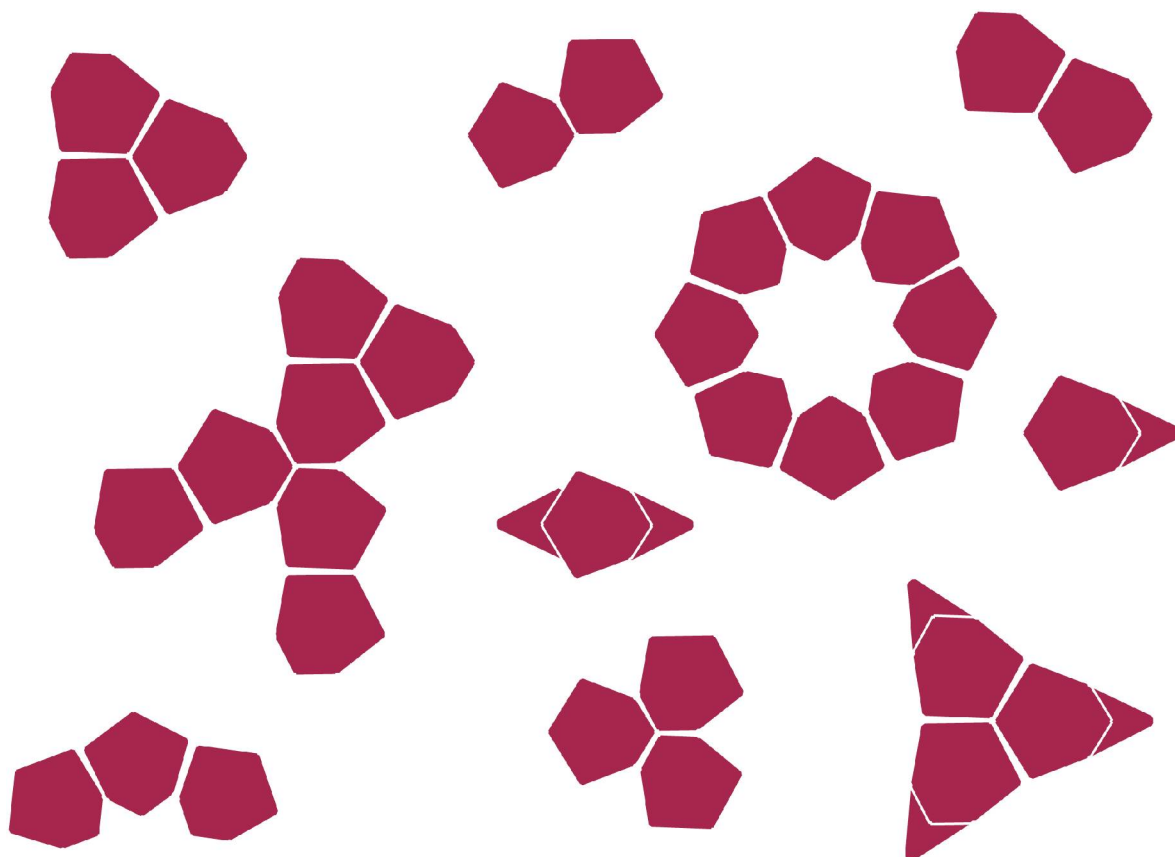
NoMO / Konstrukční koncept / Styčnick

Styčnick musí řešit potřebu adaptability, musí být použitelný pro jakýkoliv druh trámů, trubky nebo tyčoviny. Prvek je proto řešen z ohnuté pásoviny s otvory pro U- třmeny. Ty dokáží bezpečně ukotvit velkou škálu použitelných konstrukčních materiálů.

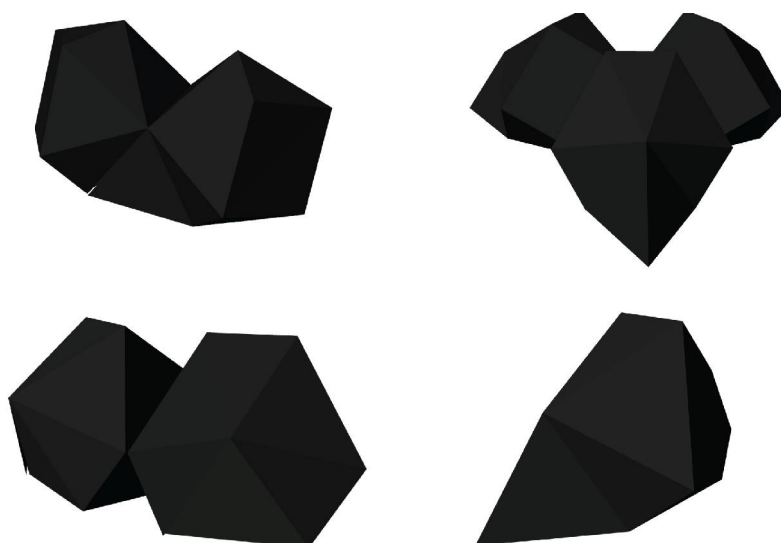

NoMO / Konstrukční koncept / Styčnick / Manipulační oso styčnicků Centrální otvor styčnicku umožňuje sestavit celou konstrukci s spojením jednotlivých pětiúhelníků. Ke spojení se používá šroub a matice s okem na které se nabaluje celá řada dalších podružných funkcí, jako spojování modulů, uchycení plášťů, zavětrování konstrukce atd. Dále je tento systém popisován jako Manipulační osa styčnicku (MOS)

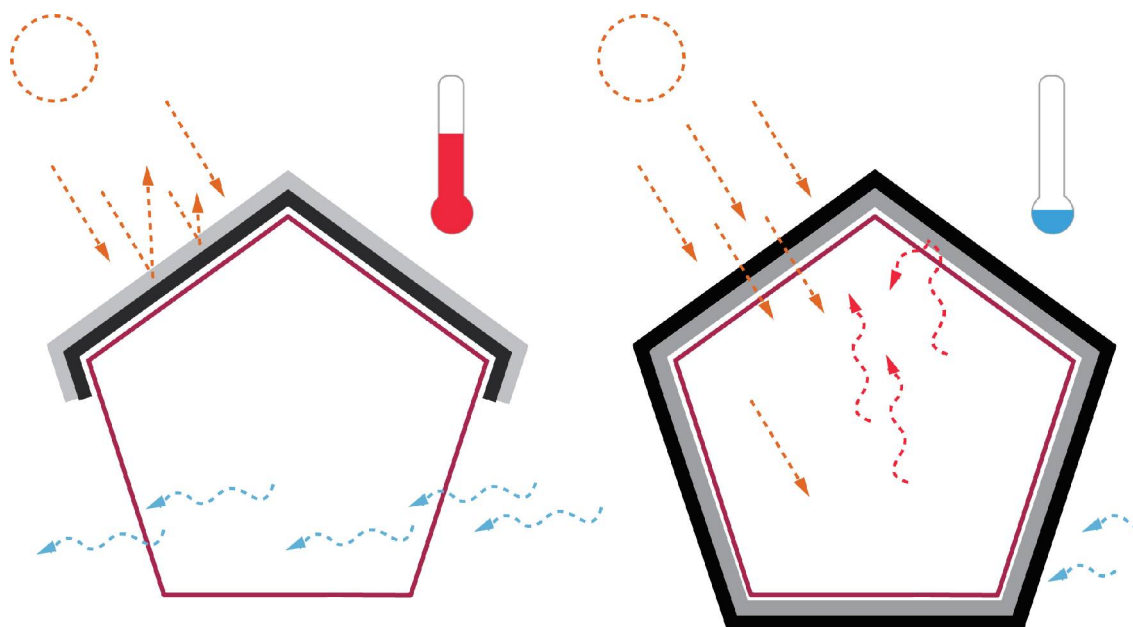
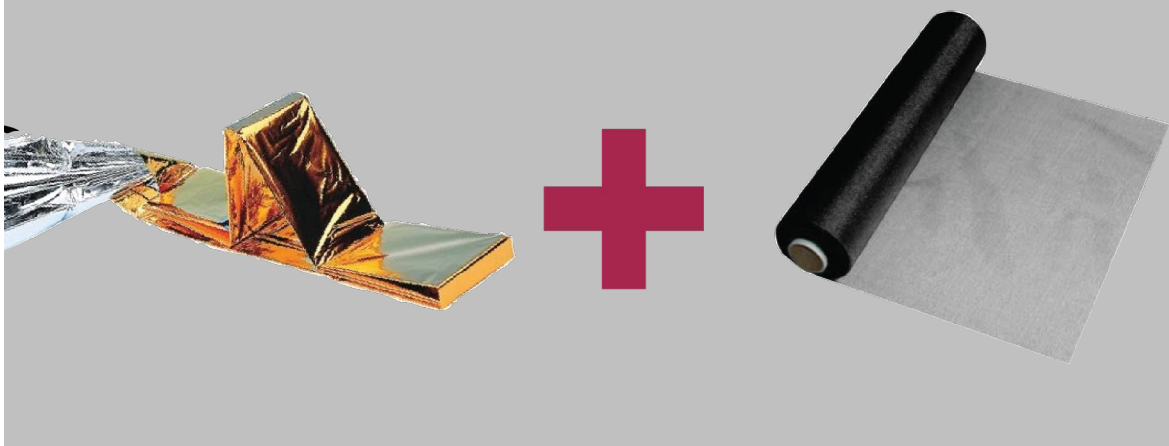

Tvar konstrukce dovoluje různé druhy spojení. Zadní a přední napojení umožňuje průchozí propojení vnitřního prostoru a zvyšování užité plochy objektu. Boční je neprůchozí, vnitřní prostor zůstává oddělen. Díky převisu konstrukce nad podlahovou plochu je možné přidat malý modul bez aplikace doplňující konstrukce. Ten najde uplatnění například při řešení hygienického zázemí, nebo zádveří.

Hlavním cílem obydlí je ochrana před povětrnostními vlivy. Základním prvkem k naplnění tohoto cíle je v projektu NoMO vnější plášť – kabát. Ten je řešen jako dvojvrstvý materiál, kde hlavní nosnou funkci zastává černá textilie spojená s izo- termickou folií (zdravotní pomůcka na udržení teploty zraněného) Zlatou teplo ab- sorbuje dovnitř. Stříbrná pohliníková vrstva, která teplo odráží, zůstává ven. Vzniká tak sendvič který z stříbrného líce teplo odráží a z černého rubu absorbuje teplo ze slunečních paprsků

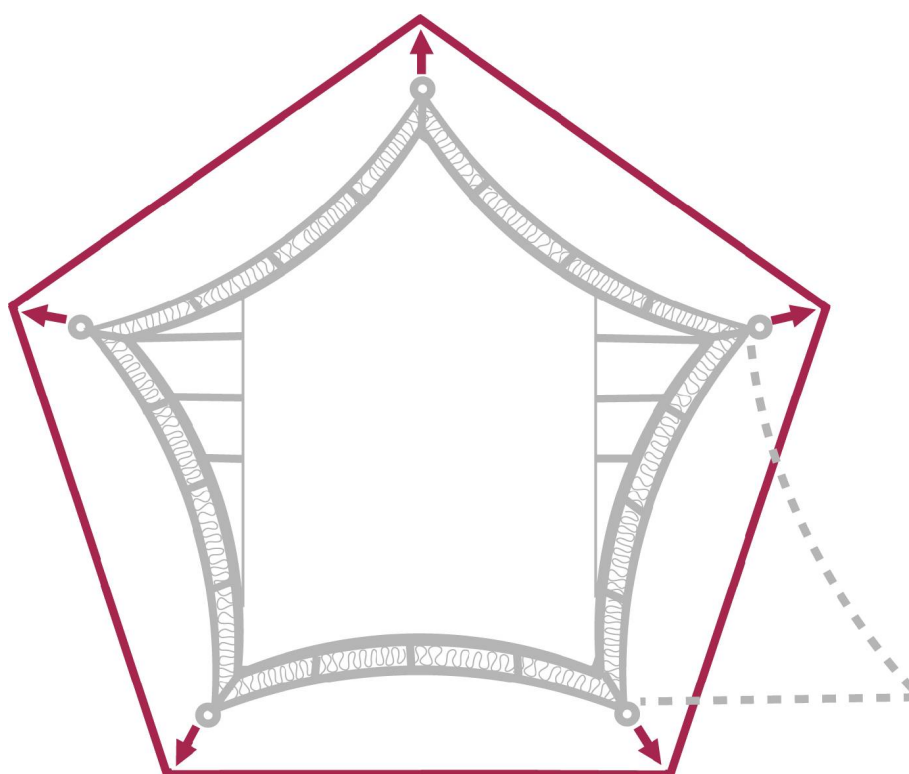
Díky tomuto konceptu dochází k odražení nežádoucího tepla v létě zpět do okolí a pohlcování tepla uvnitř v zimě. Po doplnění další dílců kabátu, teplo se udržuje vevnitř objektu. Dílce jsou opatřeny suchými zipy pro rychlou manipulaci a k zajištění ochrany proti větru.

NoMO / Koncept opláštění / Vnitřní plášť

Vnitřní plášť vytváří uzavřený obytný prostor, který díky svému charakterem vaku umožňuje udržovat vnitřní prostor nedotčený i během manipulace, montáže, či demontáže.

Vak se fixuje do manipulační osy styčníku (MOP) pomocí vypínacích šroubů na vrcholech pláště, které jsou opatřeny látkovými oky. Boky vaku jsou vyztuženy žebry, které zároveň fungují jako policový systém.

Vak je možné opatřit malým přídatným modulem, který dokáže naplnit funkci toalety, malé koupelny, nebo třeba špižírny.

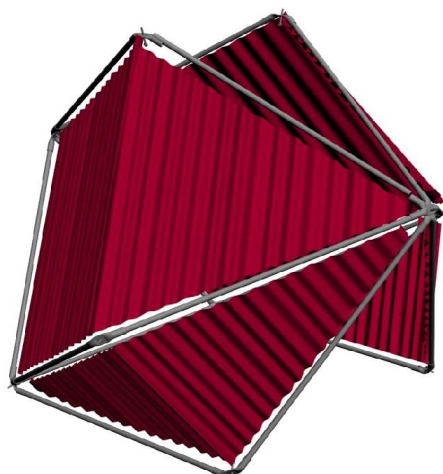
Vak je dvouplášťový s komorovým systémem, který dovoluje přidat dodatečnou izolaci pro extrémní povětrnostní podmínky. Typ izolace je záměrně nedefinovaný, tak aby s odkazem na principy Urban Nomádů si každý mohl určit izolaci sám podle aktuální situace, způsobu aplikace, nebo dostupných prostředků. Použit se tak dá velická škála materiálů od konvenčních, jako je izolační vata, polystyren, molitan až po netradiční jako papír, bublinková folie, staré hadry a podobně. Spodní část vaku je uzpůsobena k aplikaci matrace a vytvoření spací plochy..

NoMO / Koncept opláštění / Mezi plášť

Prostor mezi vnějším a vnitřním pláštěm je možné vyplnit trapézovým, nebo vlnitým

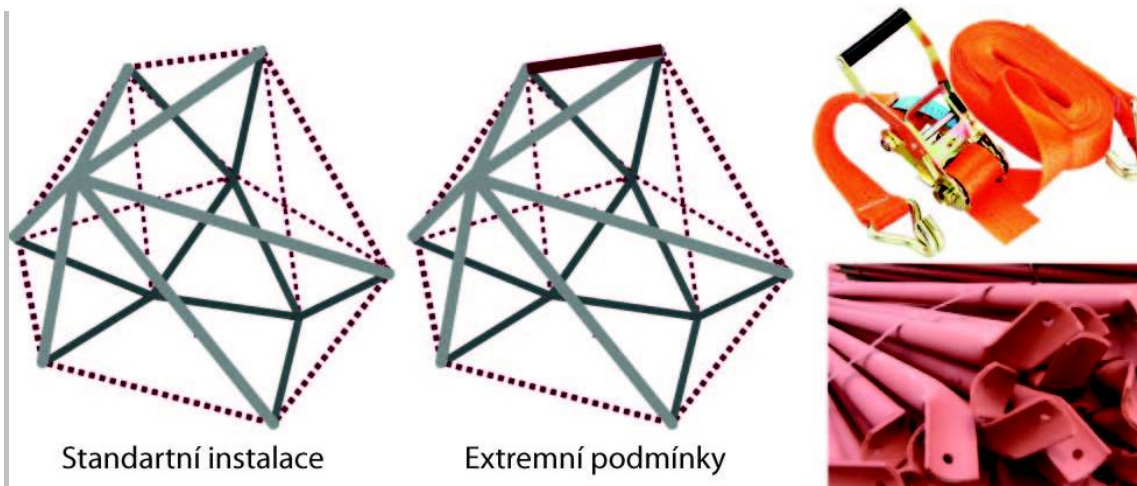
sklolaminátem libovolné charakteru. Sklolaminát se fixuje standardním kováním ve spojení s tesačkou pásovinou, která se upevňuje na MOS.

Při použití kompletního mezi pláště není třeba dále konstrukci zavětrovat.

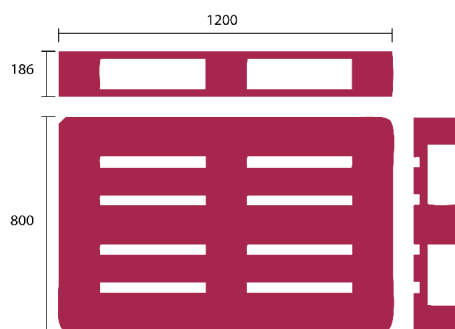
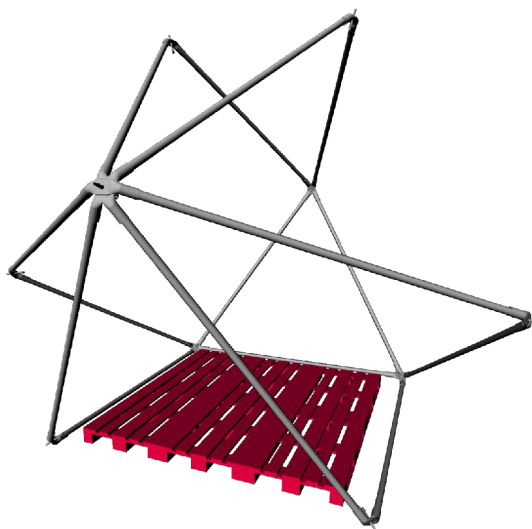
NoMO / Koncept opláštění / Zavětrování

Tam kde není použit trapézový sklolaminát, nebo je použit jen částečně je třeba zajistit konstrukci zavětrováním. K tomuto účelu se používají nákladní popruhy, používané v dopravě, které jsou již z prodeje opatřeny vypínací kladkou. Pro náročnější a dlouhodobé případy je doporučeno použít zavětrování v tlaku a tahu na vrchní hraně konstrukce, které je realizováno standardní plotovou vzpěrou příslušného rozměru (Délka trámu x 0,7). Nákladní popruhy i plotové vzpěry se fixují na Montážní osu styčnicku MOS

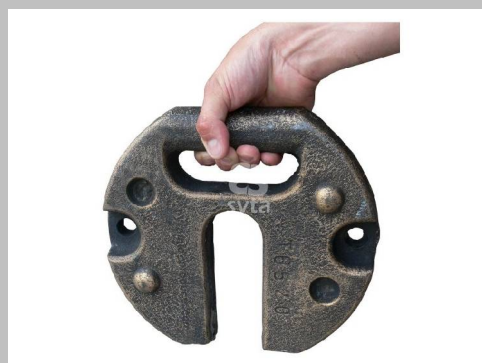

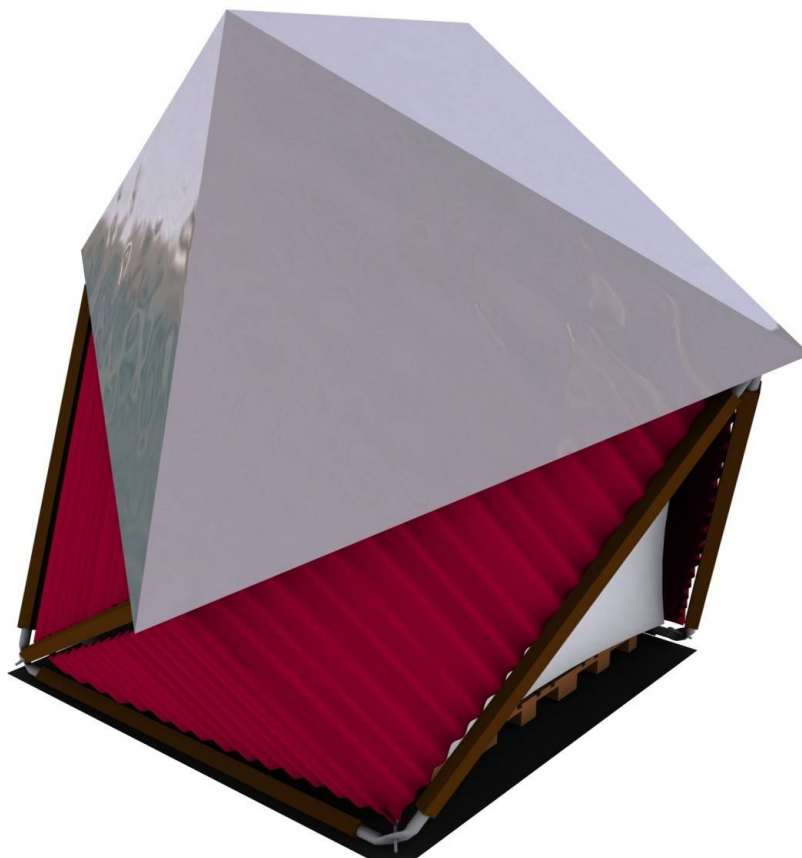
NoMO / Koncept opláštění / Podlaha

Podlaha vychází ze systému Euro palet, které po sestavení vytvoří pevnou podlahovou plochu. Palety nejsou součástí objektu, ale přiléhají se přímo na místě stanoviště.

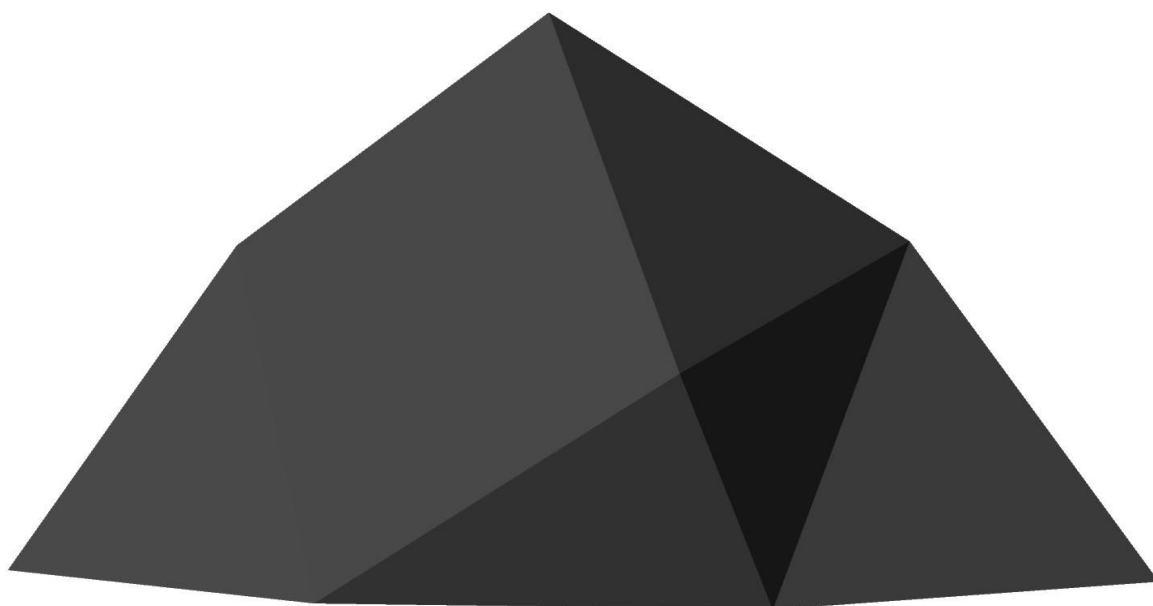

K zajištění konstrukce k zemi je možné použít klasické Zemní kotvy používání v zahradnictví, které se zafixují k MOS. Kde není jako podklad měkká zemina je možné zatížit konstrukci samotnými paletami pomocí perforované ohnuté pásoviny fixované k MOS. V opačném případě je možné využít širokou nabídku závaží na konstrukce stanů.

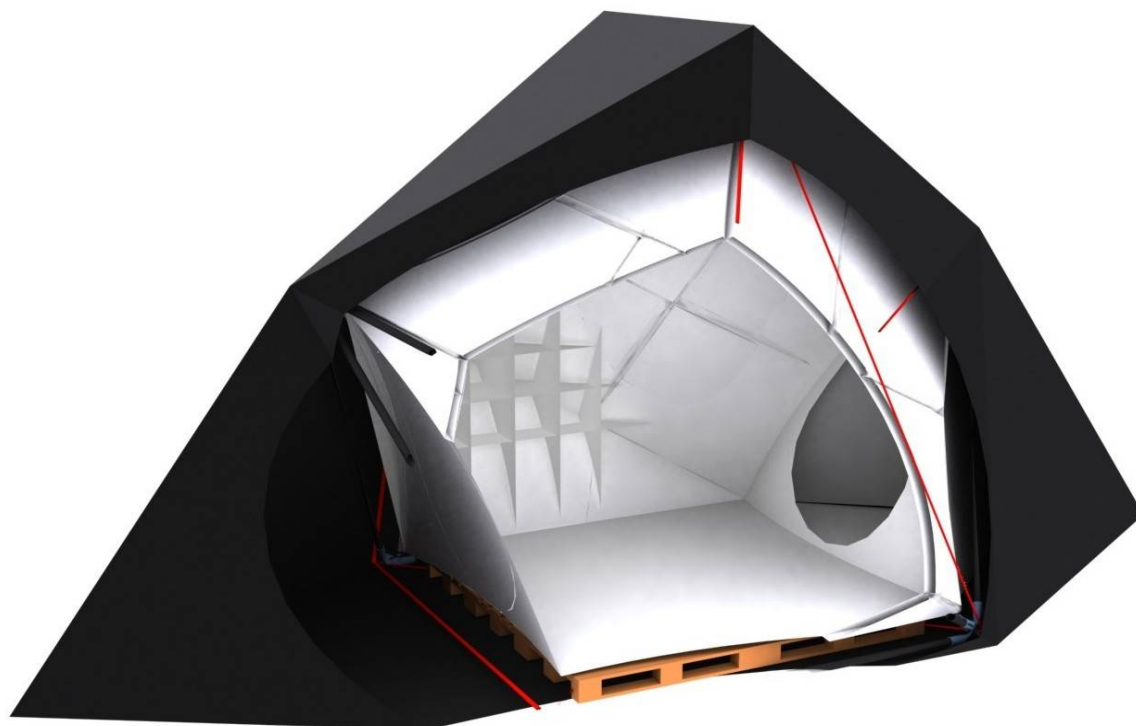

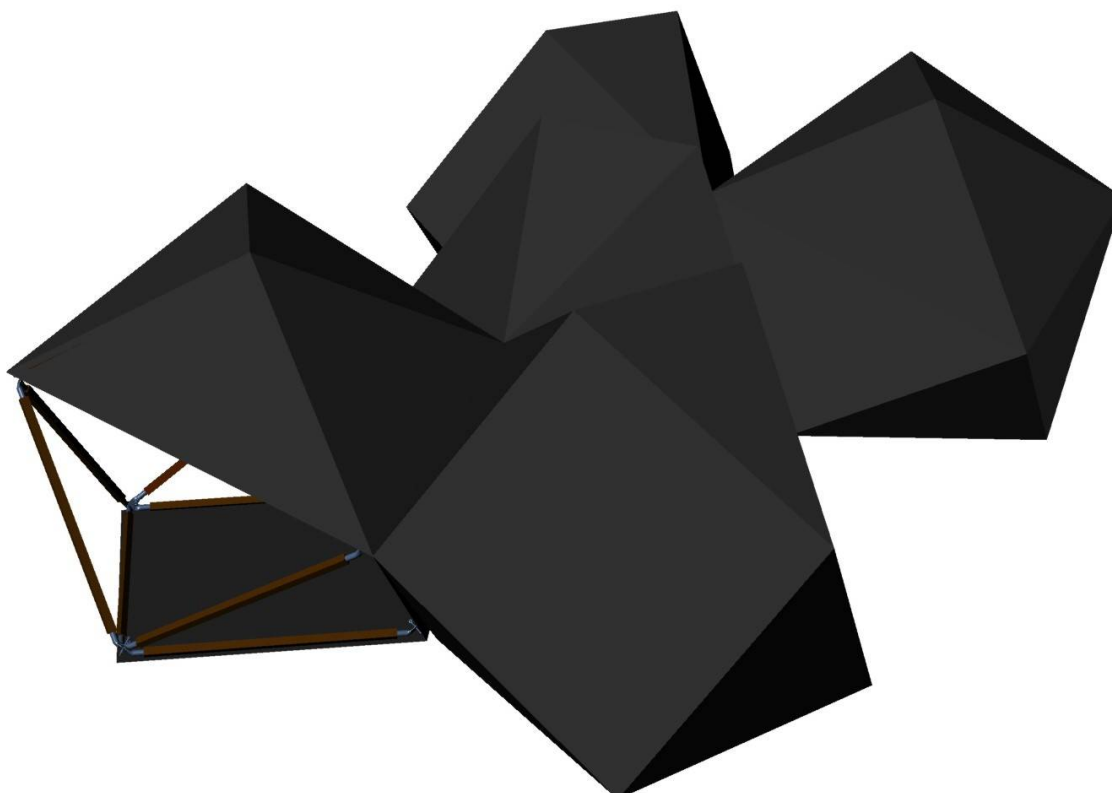
Letní úprava s vlnitým sklo-laminátem a dřevěnými trámy.

Zimní úprava, plně zaizolovaná dvojrstvou textilií

Zimní úprava , pohled do interiéru skrze dvoj plášťový vak.

Zimní úprava , variace na modulové seskupení více objektů.

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrazová příloha 01 – Homo Sapiens (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 02– Homo Sapiens, obydlí (zdroj: Wikipedia.com , wobben.org)
- Obrazová příloha 03– Křováci (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 04– Křováci – přístřeší (zdroj: bush-man.com, flickr.com)
- Obrazová příloha 07– Aboridžinci (zdroj: zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 06– Aboridžinci obydlí na severu(zdroj: zdroj: wikipedia.com)
- Obrazová příloha 07– Aboridžinci obydlí na jihu(zdroj: zdroj: aboriginalculture.com)
- Obrazová příloha 08 – Lidé Hadza (zdroj: zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 09 – Lidé Hadza - obydlí (zdroj: zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 10 – Lidé z Adamanesových ostrovů (zdroj: www.andaman.org)
- Obrazová příloha 11 – Lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí (zdroj: www.andaman.org)
- Obrazová příloha 12 – Lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí (zdroj: www.andaman.org)
- Obrazová příloha 13 – Lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí (zdroj: www.andaman.org)
- Obrazová příloha 14 – Lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí (zdroj: www.andaman.org)
- Obrazová příloha 15 – Lidé z Adamanesových ostrovů – obydlí (zdroj: www.andaman.org)
- Obrazová příloha 16– lidé Penan– obydlí (zdroj:nationalgeographic.com)
- Obrazová příloha 17 – Kmen Pirahã - obydlí (zdroj: zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 18 – kmen z povodí Amazonie – obydlí (zdroj:nationalgeographic.com)
- Obrazová příloha 19– kmen Mbuti – obydlí (zdroj: nationalgeographic.com)
- Obrazová příloha 20 – Heritage park - obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 21– Indiani (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 22– Indiani - obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 23– Indiani - obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 24– Inuité - obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 25– Inuité - obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 26– Beduíni- obydlí (zdroj: old-picture.com, middle-east-pictures.com)
- Obrazová příloha 27– Tuaregové- obydlí (zdroj: fanaticus.org, .lonelyplanetimages.com)
- Obrazová příloha 28– Ababda lidé- obydlí (zdroj: wolmail.nl, .lonelyplanetimages.com)

- Obrazová příloha 29– Kuchi lidé- obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 30– Mongolové (zdroj: bluepeak.net)
- Obrazová příloha 31– Mongolové – obydlí (zdroj: bluepeak.net)
- Obrazová příloha 32– Mongolové – obydlí (zdroj: Krajinami cizích časů, ISBN 978-80-7363-388)
- Obrazová příloha 33– Changpa nomádi – obydlí (zdroj: <http://sankarsridhar.com> , allensmutylo.com)
- Obrazová příloha 34– Khanty lidé- obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 35– Sami lidé- obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 36– Chukchi lidé(zdroj: <http://habitat2.blogspot.com>)
- Obrazová příloha 37– Chukchi lidé- obydlí (zdroj: arcticphoto.co.uk)
- Obrazová příloha 38– Chukchi lidé- obydlí (zdroj: arcticphoto.co.uk)
- Obrazová příloha 39– Gypsy lidé- obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 40– Dom lidé- obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 41– Pavee lidé- obydlí (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 42– cirkus (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 43– Urban nomads (zdroj: How to build your own living structure)
- Obrazová příloha 44– Urban nomads (zdroj: How to build your own living structure)
- Obrazová příloha 45– Urban nomads (zdroj: How to build your own living structure)
- Obrazová příloha 46– Urban nomads (zdroj: How to build your own living structure)
- Obrazová příloha 47– Nové nomádství (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 48– Nové nomádství (zdroj: truckinweb.com)
- Obrazová příloha 49– Nové nomádství (zdroj: Wikipedia.com)
- Obrazová příloha 50 – Nové nomádství (zdroj: myspace.com)
- Obrazová příloha 51 - Nové nomádství: digitalnomaddan.wordpress.com/)
- Obrazová příloha 52 – Třetí průmyslová revoluce (zdroj: economist.com)
- Obrazová příloha 53 – Třetí průmyslová revoluce (zdroj: economist.com)

Seznam citací

Bardhi , Fleura .2012, Global nomads Journal of Consumer Research

roč. 9, č. 11, s. 54-55.

Čermáková ,2011 Eva Krajinami cizích časů , nakladatelství dokořán, 168 stran, 55s
ISBN 978-80-7363-388

prof. Lewis, Miles ,2009, Architektuta, prvky v architektonických stylech, Computer Press
a.s., 399 s., ISBN: 978-80-251-2463-5

Maffesoli, M. 2002. O nomádství. Iniciační toulky. Praha: Prostor

Příběžská, Anežka 2011 Akademická mobilita a nomádství : bakalářská práce.

Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií,. 68 l. ,10 l. příl.

Vedoucí diplomové práce doc. : Mgr. et Mgr. Adéla Souralová

Žáková, Jitka. 2007, NOMÁDI NOVÉHO VĚKU : bakalářská práce.

Brno : Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická,. 97 l., 25 l. příl.

Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Jiří Němec, Ph.D.

Wikipedia[online]. c1998 [cit. 11. 4. 2012]. Dostupný na World Wide Web:

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Typi>>

The felt productive [online] c2012 Dostupný na World Wide Web :

<http://thefeltproductive.blogspot.com/>

